بىز ئۇيغۇر

شەرقى توركستان ئۇيغورلىرى
ھەققىدە قىسقىچە رەسىملىك
مۇجەتلەر

Biz Uyğuruz

Doğu Türkistanli Uygur
Türkleri hakkında kısa
resimli mälümetler

شەرقى تۈركىستان.

(قىسقىچە مەلۇمات)

قەدىمقى تۈرك ۋە ئەرەب تارىخلىرىدا تۈركىستان. ئىران تارىخلىرىدا تۇران. خىتاي تارىخلىرىدا «غەرب» ياكى شىنجاڭ (يېڭى يەر). ھىندى ۋە ئەنگلىزلەر مەنبەلىرىدە چىنى تۈركىستانى دەپ ئاتىلىپ كەلگەن بۈگۈنكى شەرقى تۈركىستان مەركىزى ئاسىياغا جايلاشقان. بۇ تېررىتورىيەنىڭ ئومۇمى يەر مەيدانى بىر مىليون يەتتە يۈز مىڭ مۇرەببە كىلومېتىر بولۇپ، غەربىدە سوۋېت ئوتتۇرا ئاسىياسى بىلەن قازاغىستان. شىمالىدا ماڭغۇلىستان، شەرقىدە خىتاي، جەنۇبىدا ھىندىستان، تىبەت ۋە ئافغانىستانلار جايلاشقان. ئاساسى نوپۇسى ئۇيغۇر، قازاق، قىرغىز، ئۆزبېك، تاتارلاردىن ئىبارەت يىگىرمە مىليونغا يېقىن تۈركىي خەلقلەردۇر. بۇلاردىن 150 مىڭغا يېقىن ماڭغۇل، 50 مىڭدىن ئوشۇق تۇڭگان ۋە باشقا خەلقلەر بىللە ياشايدۇ. بۇ خەلقلەر 12 مەمۇرى ۋىلايەت، 73 ناھىيە، 600 دىن ئوشۇق رايونغا مەركەزلەشكەن ھالدا دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق ۋە سودا-تىجارەت ئىشلىرى بىلەن شۇغۇللىنىپ كەلمەكتە.

شەرقى تۈركىستان دۇنيا بويىچە ئەڭ مول ۋە ئېسىل قېزىلما بايلىقلىرىغا ئىگە بىر دىيار. ئۇنىڭ نېفتى ھازىرقى مۆلچەر بويىچە ئېيتقاندا جاھاندا ئىككىنچى ئورۇندا تۇرىدۇ. ئۇران، ۋولفرام، ئالتۇن، ئالماس، كۈمۈش، كۆمۈر زاپاسلىرىمۇ ناھايىتى كۆپ. يېرى مۇنبەت، ئاشلىقنىڭ پۈتۈن تۈرلىرى تېرىلىدۇ. پاختا، كەندىر، قىچا كەبى مەدەنى ۋە سانائەت ئۆسۈملىكلىرى ھەم كۆپ. باغۋەنچىلىك كەڭ تەرەققى قىلغان ئەڭ قەدىمى جايلارنىڭ بىرى.

شەرقى تۈركىستان تۈركلەرنىڭ ئەڭ قەدىمى ۋە جەنقى ئۇيغۇرلاردۇر. ياۋروپالىقلارنىڭ «گون»، «گۇننى»، خىتايلارنىڭ «شۇڭنۇ» دېگەنلىرى ئاساسەن مۇشۇ خەلق. بۇ خەلقنىڭ بىر قىسمى مىلادىيەدىن ئىلگىرى - ئۈچ مىڭ يىللار بۇرۇن ئولتۇراقلىشىپ، ئاۋۋال شەھەرلەرنى، ئۇ شەھەرلەردە بىناكارچىلىق، رەسساملىق، ھەيكەلتاراشلىق، نەققاشچىلىق كەبى مەدەنىيەتنى، كېيىن، ئەتلەس - شايى، ساتا توقۇشقا ئوخشاش يۈزلىگەن ھۈنەر تۈرلىرىنى راۋاجلاندۇرۇپ كەلگەن ئىدى. بۇ ساھادا قەدىمى غەرب بىلەن شەرقنىڭ تۇنجا سودا يولىنى ئاچقان تۈركى خەلقلەرنىڭ بىرى خۇددى مۇشۇ ئۇيغۇرلاردۇر.

شەرقى تۈركىستاندا تەقسىس ئاپقان دەسلەپكى ئۇيغۇر دۆلىتى - ئىبدىقۇتنىڭ قۇرۇلغىنىغا ئۈچ مىڭ يىلدىن ئاشتى بۇ دۆلەتنىڭ چېگراسى شەرقتىن غەربكە قاراپ

1935
تىبەت
EASTERH TURKISTAH

تركستان الشرقية

(استعلام تاريخي جغرافي موجز)

تقع تركستان الشرقية الحاضرة . التي تسمى بتركستان في المصادر التركية والعربية القديمة ؛ وبطوران - في الايرانية ؛ و بالغربية أوسين زيان (الاراضي الجديدة) - في الصينية ؛ و تشاين - تركستان - في المصادر الهندية والانكليزية - تقع تركستان هذه في آسيا المركزية . يبلغ مجمل مساحة هذه الأراضي مليونا و٧/١٠ آلاف كيلومتر مربع . و تحدها من الغرب - آسيا الوسطى السوفييتية وكازاخستان . ومن الشمال - منغوليا ، ومن الشرق - الصين . ومن الجنوب - الهند والتيبت وافغانستان . وسكان هذه المنطقة هم بصورة أساسية من الشعوب التي تتكلم باللغة التركية - الاويغور والكازاخ والقيرغيز والتتر . ويزيد عدد سكانها على ١٣ مليون نسمة . ويعيش فيها كذلك حوالي ١٥٠ الف منغولي ، واكثر من ٥٠ الف من الدوغان وغيرها من الأقليات الصغيرة . وكلهم متمركزون في ١٤ محافظة ، و٧٣ قضاء ، وفي اكثر من ٦٠٠ منطقة . انهم يمارسون الزراعة و تربية المواشي والتجارة . وثمة في تركستان الشرقية ثروات طبيعية قيمة ، فأراضيها غنية بالنفط والاورانيوم والولفرام والذهب والألماس والفضة واحتياطي الفحم الحجري . وتزرع هذه الارض الوافرة الخيرات بجميع أنواع الحبوب ، وكذلك بالقطن والقنب والخردل . وتعتبر تركستان الشرقية احدى أقدم مناطق زراعة البساتين .

إن أقدم شعوب تركستان الشرقية واكبرها هو الشعب الاويغوري . الشعب الذي سماه الأوروبيون به غون أو غونام ، والصينيون ب « شونغ - نو » . وثمة اويغوريون . وقد تحضر قسم من هذا الشعب في القرنين الثالث والثاني قبل الميلاد ومارس بناء المدن وفن النحت وحياكة السجاد وانتاج مئات الأنواع من الانسجة وغيرها . وكانت هذه المنتوجات في مستوى عال من التطور . ولهذا ، ليس صدفة أن يكون الاويغوريون أول من فتحوا الطريق التجاري بين الشرق والغرب .

لقد تأسست الدولة الاويغورية الاولى - ايدكوت - في تركستان الشرقية قبل ثلاثة آلاف سنة . وامتدت حدود هذه الدولة من الغرب الى الشرق - من الجدار الصيني العظيم الى القزوين ، ومن الجنوب

سەددىچىسىنى كاسپىيغىچە، جەنۇبىدىن شىمالغا قاراپ ھىندى قۇش تېغىدىن سىبىرگىچە
سوزۇلغان ئىدى. شۇنىڭغا لايىق ئۇ دۆلەت ئىنتايىن قۇدرەتلىك بولغان ئىدى. ئىس-
كەندەر زۇلقەرنەيىن ئوتتۇرا ئاسىياغا كېلىپ، ئىككىنچى ئىسكەندەرىيەنى قۇرۇپ،
شەرققە سىلجىغاندا ئۇنى يەڭگەن بۈيۈك ئارمىيە مۇشۇ دۆلەتكە مەنسۇپ تۈركلەر.
دەرزۇلقەرنەيىن ئۆزىنى دۇنيا بويىچە بىرىنچى - بىر تەسلىم قىلغان ئۇ ئارمىيىنى
«ھۆزھۆر تەنە» (ھەممە تەرەپتىن ئوق ياغدۇرغۇچى) دەپ ئاتىغان. بۇ ئىسىم بارا-
بارا «ئۇيغۇر» بولۇپ كەتكەن. بۇ تارىخقىمۇ 2500 يىلدىن ئاشتى.
ئېيتقۇنىدىن كېيىن شەرقىي تۈركىستاندا توققۇز خاقان (III - VII)، خاقان ئەل-
تۈرلىك (VII - IX)، قاراخانىلار (870 - 1136)، كۈسەن (1315 - 1515)، سەئىدىيە
(1515 - 1683)، غوجاجاھان (1736 - 1757)، يەدەۋلەت (1866 - 1878) قاتارلىق
يەنە بىر قانچە مۇستەقىل دۆلەتلەر قۇرۇلۇپ، ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئېيتقۇنىڭ ئەنئە-
نىسىنى جارى قىلدۇرۇپ كەلگەن ئىدى.
مانجۇر- خىتاي باسقۇنچىلىرى بىرىنچى قېتىم 1760-يىلى شەرقىي تۈركىستاننى
بېسىۋالغان بولسىمۇ ئۇنى بويسۇندۇرالماي كەلگەن ئىدى. 1879-يىلى ئىككىنچى قېتىم
بېسىۋېلىشى بىلەن ئۆزىگە تەۋە كەلگەن پېتىروگراد (1881)، پامىر (1895) توختام-
لىرىنىڭ كىشەنلەپ بىر قىسمى ئارقىسىدا ئۇنى تامامەن بويسۇندۇرۇۋالدى. شۇنىڭغا
قارىماي كېيىنكى يۈز يىل ئىچىدە ئۇ مۇستەملىكىچىلەرگە قارشى ئېلىپ بېرىلغان مىللىي
كۈرەشلەر 400 قېتىمدىن ئاشىدۇ. بۇ كۈرەشلەر نەتىجىسىدە قۇرۇلغان كېيىنكى مىللىي
مۇستەقىل دۆلەتلەرنىڭ سانى ئونبەشتىن ئاشىدۇ. گەرچە بۇ دۆلەتلەرنىڭ ياشىغان
يىللىرى ئۇزۇن بولمىسىمۇ مۇستەقىللىق، مىللىي ئېتىبار ھامان نامايىش قىلىنىپ
كەلدى. شۇلاردىن مۇستەقىل شەرقىي تۈركىستان مىللىي دۆلىتىنىڭ ئەڭ ئاخىرقىسىنى
بىرسى 1933-يىلى قەشقەرىيەدە قۇرۇلغان «شەرقىي تۈركىستان ئىستىقلال ئىسلام
جۇمھۇرىيىتى» بولۇپ، ئىككىنچىسى 1945 - 1949 يىللىرى ئارىسىدا ئىلى، ئالتاي،
تارباغاتاي قاتارلىق ۋىلايەتلەردە تەشكىل تاپقان «ئازات شەرقىي تۈركىستان ئىنقىلابى
جۇمھۇرىيىتى» دۇر. شەرقىي تۈركىستاندىكى خىتايلارغا قارشى يۈرگۈ-
زۈلگەن بۇ كۈرەشلەر مىللىي ئازادلىق كۈرەشلىرى مانا مۇشۇ كېيىنكى بۈيۈك مىللىي
ئازادلىق ئىنقىلابلىرىنىڭ مۇقەددىمە رەۋاجىدىن ئىبارەتتۇر.

E A S T E R N   T U R K E S T A N

(Brief historican and geographical information)

Present day Eastern Turkestan, which was called "Turkestan" in ancient Turkic and Arabic sources; "Toran"- in Persian sources; the West or Sinkiang (New Territory) - in Chinese; Sino-Turkestan in the Indian and British sources, is situated in Middle Asia. Total area of this territory comprizes I million 700 thousand km^2 and borders with Soviet Central Asian republics and Kazakhstan- in the West; with Mongolia - in the North; with india, Tibet and Afganistan - in the South; with China - in the East. Its population consists mainly of Turkie peoples- Uigurs, Kazakhs, Kirghiz, Tartars and tops 20 million people. Residing there are also 150 thousand Mongols, more than 50 thousand Dungans and other national minorities, They are all contralized in 12 vilayats (regions), 72 yezds and more than 600 districts and are engaged in farming, live-stock breeding and trade. Eastern Turkestan boasts of valuable reserves of natural resources. This land is rich in oil, uranium, tungsten, gold, diamond silver and reserves of coal. All kinds of cereals are grown on this der fertile land; they cultivate such crops as cotton, hemp, mustard, Eastern Turkestan is one of the most ancient zones of gardening.

The Uigurs are the most ancient and numerous nation of Eastern Turkestan, The nation known to Europeans as the "Huns" and to Chinese as "Shung-nuh" is the Uigurs. Part of this nation lead a settled life already in the III-IV centuries B.C. and had an idea of town building, the art of sculpture, carpet-weaving, manufacturing hundreds of kinds of fabrics, etc. Many kinds of production were highly developed. And it is not accidental that it was namely the Uigurs who opened a trade

شرقي تركستان التركستان الشرقية

.

شرق - من غينديكوشا الى سيبيريا . ووفقا لمساحتها الواسعة
سعة كانت هذه الدولة عظيمة جبارة . وان جيش هذه الدولة
ارة بالذات قد أوفق قبل ألفي سنة غزوا سكندر المكدوني .
دولة - ايدكوت - تأسس في تركستان الشرقية عدد من
ل المستقلة مثل - الخانات التسعة (القرون ٣ - ٧) ؛ وخاقان
(القرون ٧ - ٩) ؛ والقره خانيين في اعوام (٨٧٠ - ١١٣٦) ؛
ان (١٣١٥ - ١٥١٥) ؛ والسعيدية (١٥١٥ - ١٦٨٣) ؛ وخوجه جا-
(١٧٣٦ - ١٧٥٧) ؛ وباداولات (١٨٦٥ - ١٨٧٨) . لقد واصلت هذه
تقاليد دولة ايدكوت .
في عام ١٧٦٠ احتل الغزاة المنشوريون - الصينيون تركستان
قية ، ولكنهم لم يستطيعوا من التغلب عليها وقهرها . ولم يتسن
هنا إلا في عام ١٨٧٩ وذلك بفضل الموفق الموفق الذين تكون
لمعاهدات بتروغراد وباميو . ولكن بصرف النظر عن هنا ،
النضال الوطني التحرري لشعوب تركستان الشرقية ضد الكولونيا
لال السنوات المئة التالية اكثر من ٤٠٠ مرة . ونتيجة لهذا
ال تأسس هنا أكثر من خمس دول . وقد تأسست احدى هذه
في تركستان الشرقية في عام ١٩٤٤ واستمرت الى عام ١٩٤٩ ،
هذه الدولة الثورية في تركستان الشرقية . ان النضال الوطني
وري الذي تخوضه شعوب تركستان الشرقية اليوم ضد الدكتاتورية
رية - البيروقراطية الماوية يعتبر استمرارا مباشرا لنضالها
القرون العديدة في سبيل الاستقلال ، ومن اجل حقها في
عيش حرة على ارض اجدادها .

EASTERH TURKISTAH ВОСТОЧНЫЙ ТУР

الترکستان ال ... شرقى تركستان

...Türkistanın güzel شەرقى تۈركستاننىڭ گوزەل
...dan bir manzara. تەبىئەتىدىن بىر مەنزىرە.

...say. Ili كەڭساي - ئىلى ۋىلايىتى
...yeti.

...URKISTAH ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

rout between East and West.The first Uigur state of Idkut =
Eastern Turkestan was set up three thousand years ago. The
ders of that state stretched from east to West- from the G
China Wall to the shores of the Caspian Sea; from South to
from Hidikush to Siberia. In proportion to its territory th
Empire was very powerful. And it was the Army of namely tha
power that rebuffed the troops of Alexandre the Great two t
sand years ago.

After the fall of Idkut several independent states wer
formed in Eastern Turkestan,among them: the Nine Khanaks (I
VII centuries),Khakan al'Turk (VII-IX cent.),the Karakhanid
(870-1130 A.D.),Kusan (1315 - 1515),Saiidia (1515-1683),Kho
Jakahan (1730-1757),Badavlyat (1865-1878). All these states
developed the traditions of the Indkut state.

In 1760 the Manchurian-Chinese invaders conquered Easte
Turkestan,but were unable to hold it. Only in 1879,thanks t
circumstancies which took a favourable turn in connection wi
the Petrograd and the Pamir Agreements,they managed to hold
In spite of all this,the national-liberation movement of Eas
Turkestan peoples against the colonizers broke out four hun
times in the course of the following 100 years.That struggle
resulted in the formation of five states.One of them,which
proclaimed in Eastern Turkestan in 1944 and existed up to 1
was the Eastern Turkestan Revolutionary state.

The National-Liberation struggle of the Eastern Turkest
peoples which they are waging against Maoist Military·Bureau
regime is and immediate continuation of their many-centuries
struggle for national independence,for the right to live fre
on the land of their ancestors.

شرقی ترکستان التر کستان الش

...n Türkistanın güzel شه رقی تۆرکستانىڭ گوزەل
...ından bir manzara. تەبىئەتىدىن بىر مەنزىرە .

...ensay. Ili كەڭسای - ئىلی ۋىلايىتی
...lâyeti.

rout between East and West.The first Uigur state of Idkut i
Eastern Turkestan was set up three thousand years ago. The
ders of that state stretched from east to West- from the Gr
China Wall to the shores of the Caspian Sea; from South to
from Hidikush to Siberia. In proportion to its territory th
Empire was very powerful. And it was the Army of namely tha
power that rebuffed the troops of Alexandre the Great two t
sand years ago.

After the fall of Idkut several independent states wer
formed in Eastern Turkestan,among them: the Nine Khanaks (I
VII centuries),Khakan al'Turk (VII-IX cent.),the Karakhanid
(870-1136 A.D.),Kusan (1315 - 1515),Saiidia (1515-1683),Kho
Jakahan (1730-1757),Badavlyat (1865-1878). All these states
developed the traditions of the Indkut state.

In 1760 the Manchurian-Chinese invaders conquered East
Turkestan,but were unable to hold it. Only in 1879,thanks t
circumstancies which took a favourable turn in connection w
the Petrograd and the Pamir Agreements,they managed to hold
In spite of all this,the national-liberation movement of Ea
Turkestan peoples against the colonizers broke out four hun
times in the course of the following 100 years.That struggl
resulted in the formation of five states.One of them,which
proclaimed in Eastern Turkestan in 1944 and existed up to 1
was the Eastern Turkestan Revolutionary state.

The National-Liberation struggle of the Eastern Turkes
peoples which they are waging against Maoist Military-Burea
regime is and immediate continuation of their many-centuries
struggle for national independence,for the right to live fre
on the land of their ancestors.

التركستان ال... شرقى تركستان

...Türkistanın güzel ...dan bir manzara.

شەرقى تۈركىستاننىڭ گۈزەل
تەبىئەتىدىن بىر مەنزىرە.

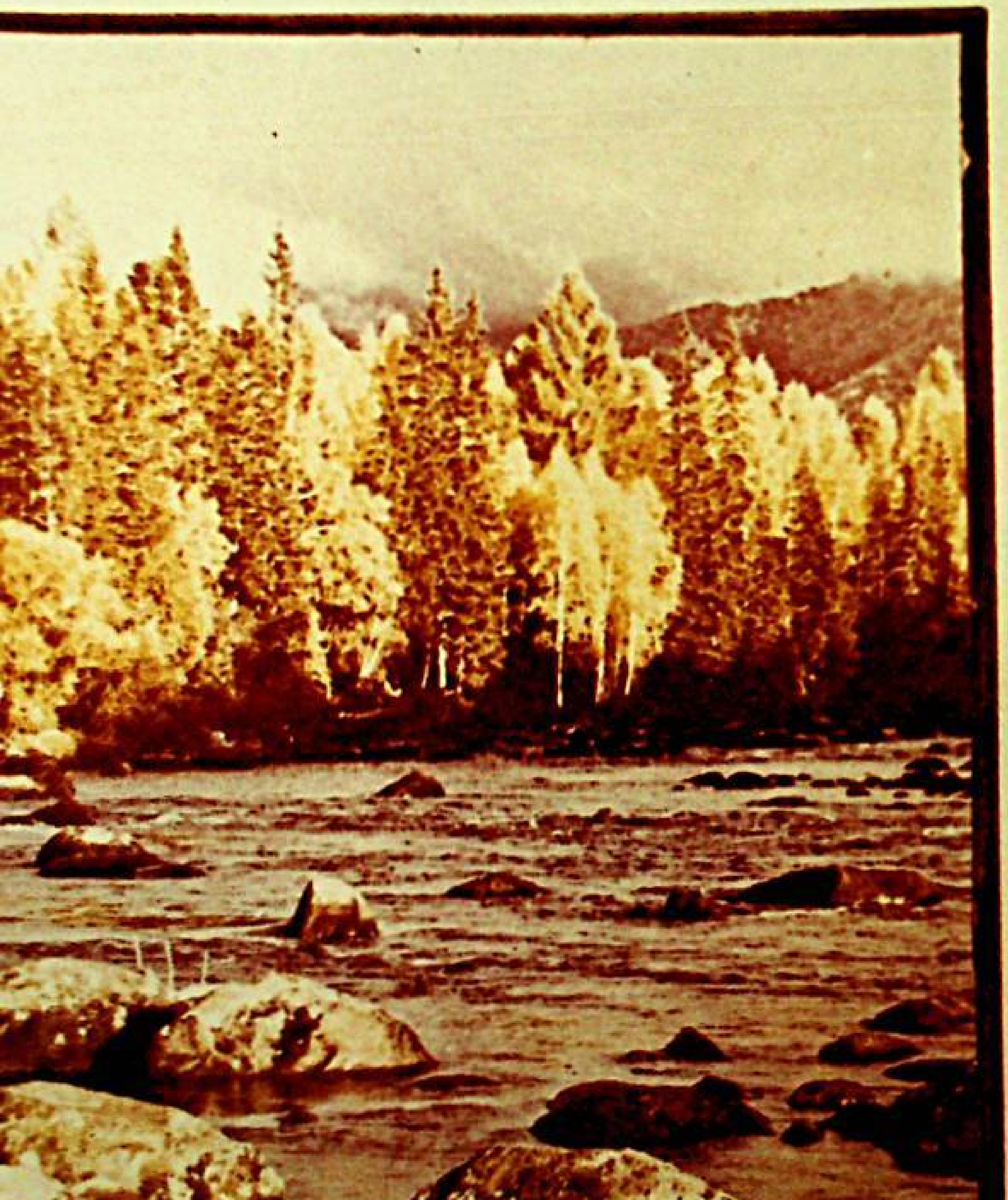

...asay. İli ...âyeti.

كەڭساي - ئىلى ۋىلايىتى

...TURKISTAH ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

rout between East and West.The first Uigur state of Idkut in Eastern Turkestan was set up three thousand years ago. The b ders of that state stretched from east to West- from the Gre China Wall to the shores of the Caspian Sea; from South to N from Hidikush to Siberia. In proportion to its territory tha Empire was very powerful. And it was the Army of namely that power that rebuffed the troops of Alexandre the Great two th sand years ago.

After the fall of Idkut several independent states were formed in Eastern Turkestan,among them: the Nine Khanaks (II VII centuties),Khakan al'Turk (VII-IX cent.),the Karakhanids (870-1136 A.D.),Kusan (1315 - 1515),Saiidia (1515-1683),Khod Jakahan (1730-1757),Badavlyat (1865-1878). All these states developed the traditions of the Indkut state.

In 1760 the Manchurian-Chinese invaders conquered Easte Turkestan,but were unable to hold it. Only in 1879,thanks to circumstancies which took a favourable turn in connection wi the Petrograd and the Pamir Agreements,they managed to hold In spite of all this,the national-liberation movement of Eas Turkestan peoples against the colonizers broke out four hund times in the course of the following 100 years.That struggle resulted in the formation of five states.One of them,which w proclaimed in Eastern Turkestan in 1944 and existed up to 19 was the Eastern Turkestan Revolutionary state.

The National-Liberation struggle of the Eastern Turkest peoples which they are waging against Maoist Military•Bureau regime is and immediate continuation of their many-centuries struggle for national independence,for the right to live free on the land of their ancestors.

الى الشرق - من غيند يكوشا الى سيبيريا. ووفقا لمساحتها الواسعة الشاسعة كانت هذه الدولة عظيمة جبارة. وان جيش هذه الدولة الجبارة بالذات قد أوقف قبل ألفي سنة غزوا سكندر المكدوني.

وبعد دولة - ايدكوت - تأسس في تركستان الشرقية عدد من الدول المستقلة مثل - الخانات التسعة (القرون ٣ - ٧) ؛ وخاقان الترك (القرون ٧ - ٩) ؛ والقره خانيين في اعوام (٨٧٠ - ١١٣٦) ؛ وكوسان (١٣١٥ - ١٥١٥) ؛ والسعيدية (١٥١٥ - ١٦٨٣) ؛ وخوجه جاهان (١٧٣٦ - ١٧٥٧) ؛ وباداولات (١٨٦٥ - ١٨٧٨) . لقد واصلت هذه الدول تقاليد دولة ايدكوت.

في عام ١٧٦٠ احتل الغزاة المنشوريون - الصينيون تركستان الشرقية، ولكنهم لم يستطيعوا من التغلب عليها وقهرها. ولم يتسنّ لهم هذا إلّا في عام ١٨٧٩ وذلك بفضل الموقف الموفّق الذين تكوّن نتيجة لمعاهدات بتروغراد وباميو. ولكن بصرف النظر عن هذا، اندلع النضال الوطني التحرري لشعوب تركستان الشرقية ضد الكولونيالين خلال السنوات المئة التالية اكثر من ٤٠٠ مرة. ونتيجة لهذا النضال تأسس هنا أكثر من خمس دول. وقد تأسست احدى هذه الدول في تركستان الشرقية في عام ١٩٤٤ واستمرت الى عام ١٩٤٩، وعدن هذه - الدولة الثورية في تركستان الشرقية. ان النضال الوطني - التحرري الذي تخوضه شعوب تركستان الشرقية اليوم ضد الدكتاتورية العسكرية - البيروقراطية العاوية يعتبر استمرارا مباشرا لنضالها طوال القرون العديدة في سبيل الاستقلال، ومن اجل حقها في أن تعيش حرة على ارض اجدادها.

التركستان الشرقية شرقی ترکستان

E A S T E R N   T U R K E S T A N

(Brief historican and geographical information)

Present day Eastern Turkestan, which was called "Turkestan" in ancient Turkic and Arabic sources; "Toran"- in Persian sources; the West or Sinkiang (New Territory) - in Chinese; Sino-Turkestan in the Indian and British sources, is situated in Middle Asia. Total area of this territory comprizes I million 700 thousand km^2 and borders with Soviet Central Asian republics and Kazakhstan- in the West; with Mongolia - in the North; with india, Tibet and Afganistan - in the South; with China - in the East. Its population consists mainly of Turkie peoples- Uigurs, Kazakhs, Kirghiz, Tartars and tops 20 million people. Residing there are also 150 thousand Mongols, more than 50 thousand Dungans and other national minorities, They are all contralized in 12 vilayats (regions), 72 yezds and more than 600 districts and are engaged in farming, live-stock breeding and trade. Eastern Turkestan boasts of valuable reserves of natural resources. This land is rich in oil, uranium, tungsten, gold, diamond silver and reserves of coal. All kinds of cereals are grown on this der fertile land; they cultivate such crops as cotton, hemp, mustard, Eastern Turkestan is one of the most ancient zones of gardening.

The Uigurs are the most ancient and numerous nation of Eastern Turkestan, The nation known to Europeans as the "Huns" and to Chinese as "Shung-nuh" is the Uigurs. Part of this nation lead a settled life already in the III-IV centuries B.C. and had an idea of town building, the art of sculpture, carpet-weaving, manufacturing hundreds of kinds of fabrics, etc. Many kinds of production were highly developed. And it is not accidental that it was namely the Uigurs who opened a trade

EASTERH TURKISTAH ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

rout between East and West.The first Uigur state of Idkut in Eastern Turkestan was set up three thousand years ago. The borders of that state stretched from east to West- from the Great China Wall to the shores of the Caspian Sea; from South to North- from Hidikush to Siberia. In proportion to its territory that Empire was very powerful. And it was the Army of namely that power that rebuffed the troops of Alexandre the Great two thousand years ago.

After the fall of Idkut several independent states were formed in Eastern Turkestan,among them: the Nine Khanaks (III-VII centuties),Khakan al'Turk (VII-IX cent.),the Karakhanids (870-1130 A.D.),Kusan (1315 - 1515),Saiidia (1515-1683),Khodja Jakahan (1730-1757),Badavlyat (1865-1878). All these states developed the traditions of the Indkut state.

In 1760 the Manchurian-Chinese invaders conquered Eastern Turkestan,but were unable to hold it. Only in 1879,thanks to circumstancies which took a favourable turn in connection with the Petrograd and the Pamir Agreements,they managed to hold it. In spite of all this,the national-liberation movement of Eastern Turkestan peoples against the colonizers broke out four hundred times in the course of the following 100 years.That struggle resulted in the formation of five states.One of them,which was proclaimed in Eastern Turkestan in 1944 and existed up to 1949 was the Eastern Turkestan Revolutionary state.

The National-Liberation struggle of the Eastern Turkestan peoples which they are waging against Maoist Military-Bureaucratic regime is and immediate continuation of their many-centuries struggle for national independence,for the right to live freely on the land of their ancestors.

شرقی ترکستان التركستان الشرقية

Doğu Türkistanın güzel tabiatından bir manzara.

شەرقی تۈركستاننىڭ گۈزەل تەبىئەتىدىن بىر مەنزىرە .

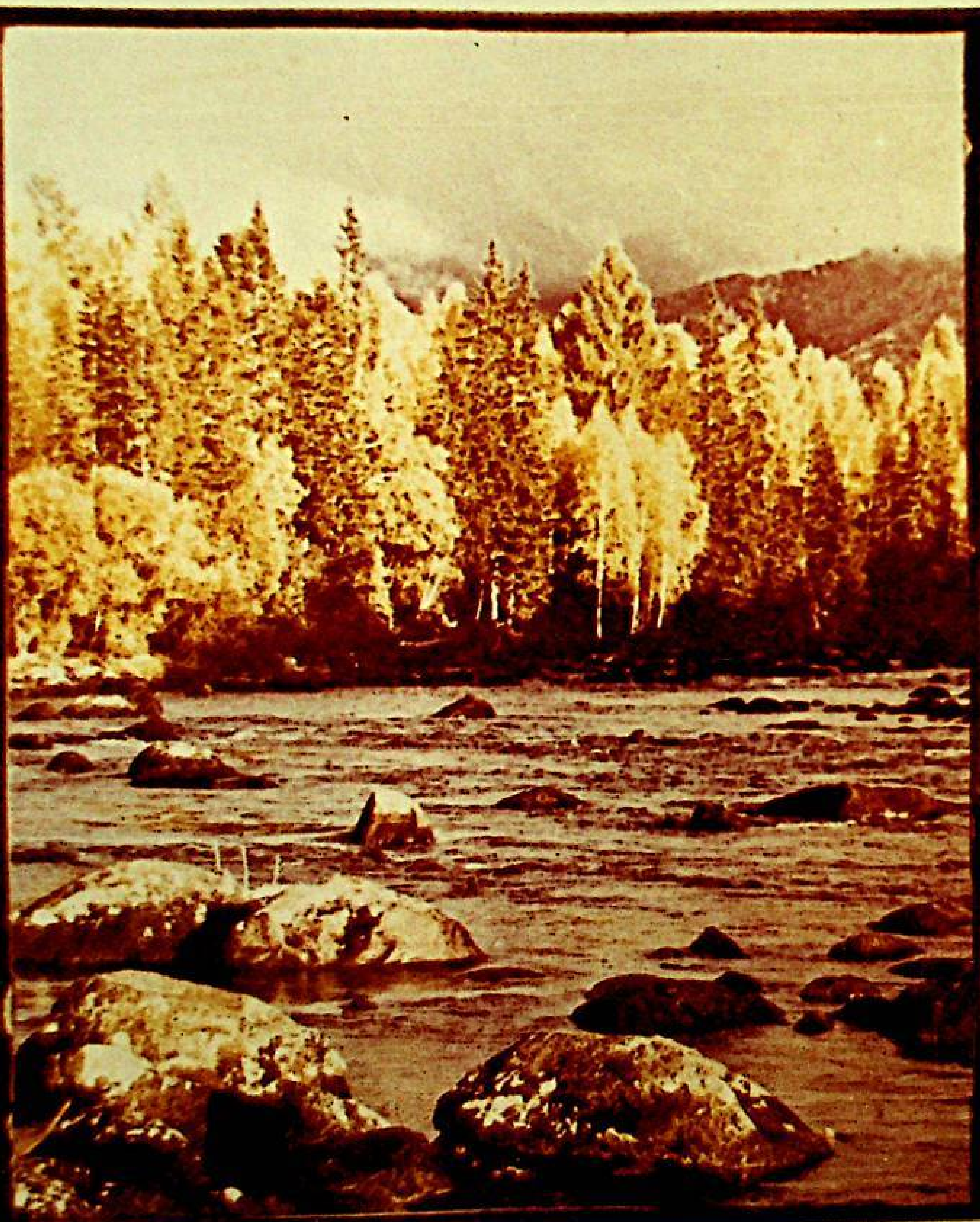

Kensay. Ili vilâyeti.

كەڭساي - ئىلى ۋىلايىتى

EASTERH TURKISTAH

ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

شرقی ترکستان التركستان الشرقية

Doğu Türkistan kadim çiftçilik ve hayvancılık bölgesidir.

شەرقى تۈركىستان قەدىمى
دېھقانچىلىق ۋە چارۋىچىلىق زونا

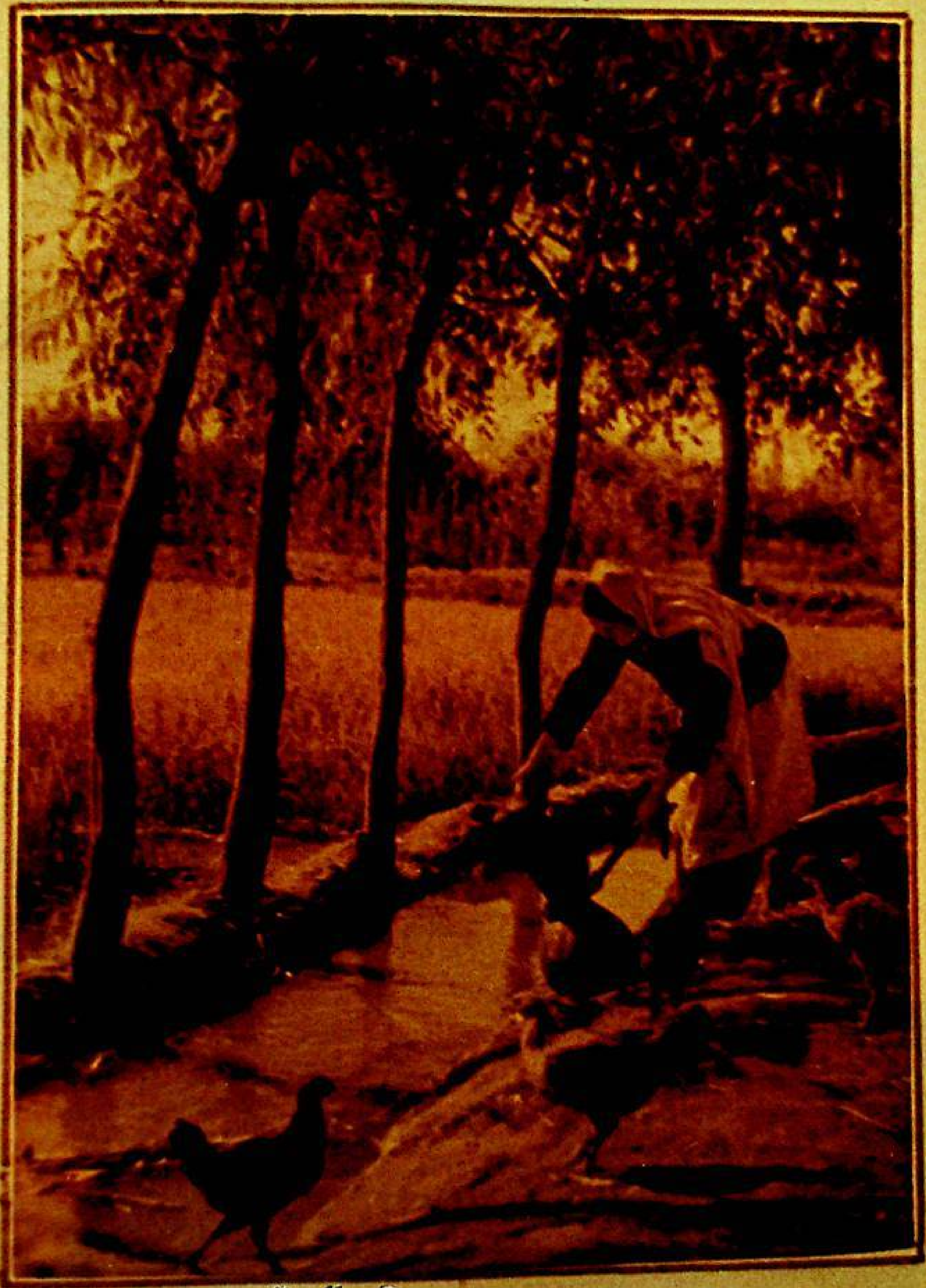

Bir Uygur köyü. Doğu Türkistanda 1950-de böyle 990 köy vardı ve o köylerde on binden fazla bahçe vardı.

بىر ئۇيغۇر يېزىسى
شەرقى تۈركىستاندا 1950- يىللىرى بۇكەبى
يېزىلاردىن 990 يېزا بولۇپ. ئۇلاردا ئون
مىڭدىن زىيادە باغلار بولغان.

EASTERH TURKISTAH ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

شرقی ترکستان — التركستان الشرقية

Doğu Türkistanın ev hayvanları.

شەرقی تۈرکستاننڭ چارۋا ماللری

Atlar.

يىلقىلار

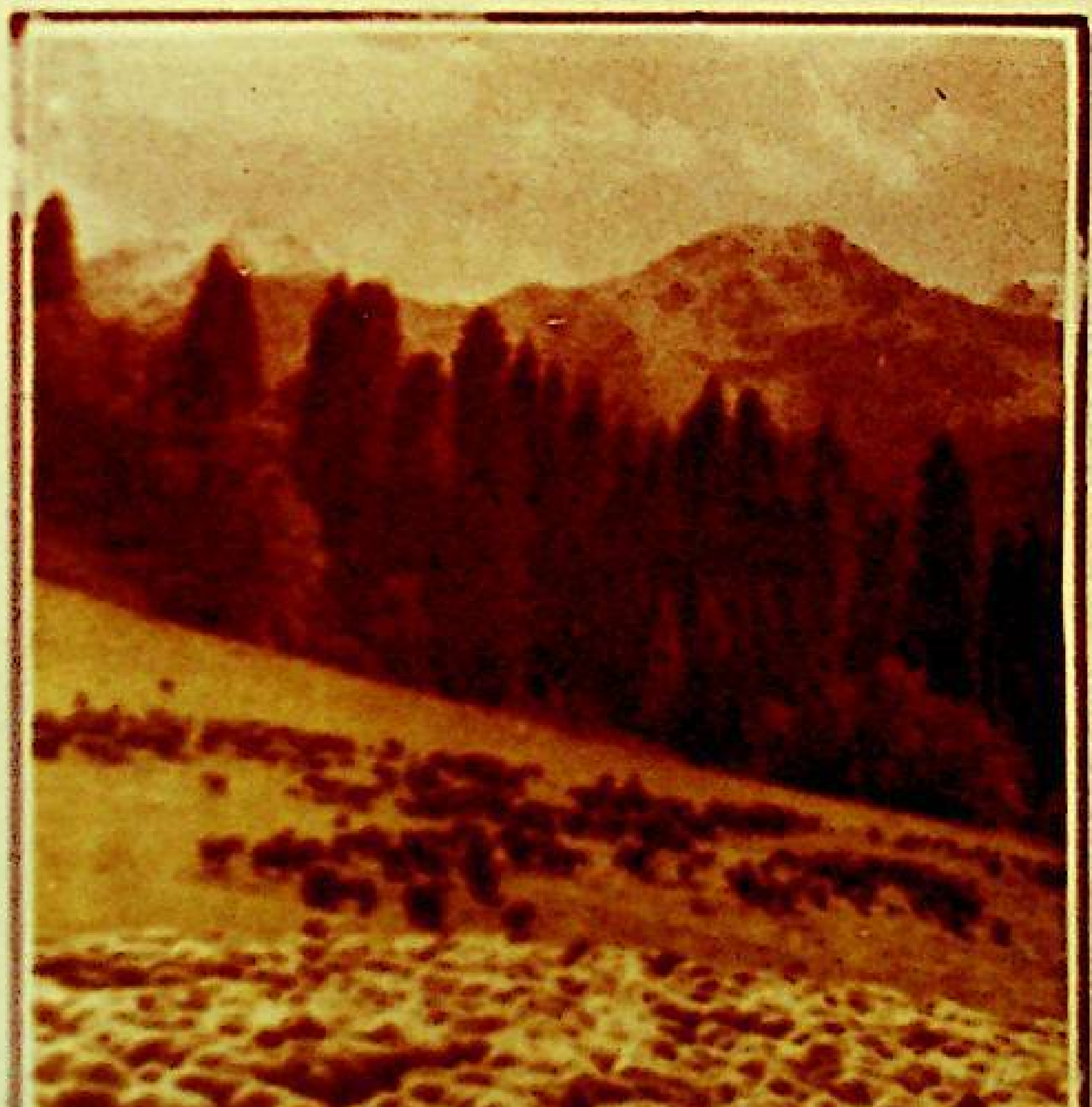

Koyun ve keçiler. Bu ülkede 1930 da 34 milyon baş koyun ve keçi vardı. Şimdi 21 milyon baş kalmıştır.

قوی - ئوچکلەر - بو
ئقلمدا 1930 - ییللری 34
ملیون باش قوی - ئوچکلەر بار ئدی
ئەمدی . هازر 21 ملیون باش قالدی

EASTERH TURKISTAH — ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

شرقی ترکستان التركستان الشرقية

Uyğurlar en kadim Türk milletlerinden biridir.

ئۇيغۇرلار ئەڭ قەدىمي تۈركي خەلقلىرىنىڭ بىرى.

Kuçar Uyğurları
III - IV. yüzyıl.

كۇچار ئۇيغۇرلىرى
III - IV ئەسىر

Kuçar Uyğurları
1957. yıl

كۇچار ئۇيغۇرلىرى
1957 يىل

EASTERH TURKISTAH

ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

التركستان الشرقية — شرقی ترکستان

Uyğur milli kiyafetlerinden: 1) Takkeler – bunların 30dan fazla çeşidi var. 2) altın taç giymiş bir kız.

ئۇيغۇر مىللىي كىيىم-كېچەكلىرىدىن:
1. دوپپىلار - بۇنىڭ ئوتتۇزدىن ئوشتۇق تۈرى بار
2. ئالتۇن تاج كەيگەن قىز

EASTERN TURKISTAN

ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

شرقی ترکستان التركستان الشرقية

Uyğur el işi: ئۇيغۇرقول ھۈنەرلىرىدىن:

Kumaşları bezemek için kullanılan motiflerden biri.

توقۇلما ماتالارغا چۈشۈرۈلىدىغان باسما گۈل.

EASTERH TURKISTAH ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

شرقی ترکستان — الترکستان الشرقیة

Uyğur halısı

ئۇيغۇر گىلىمى

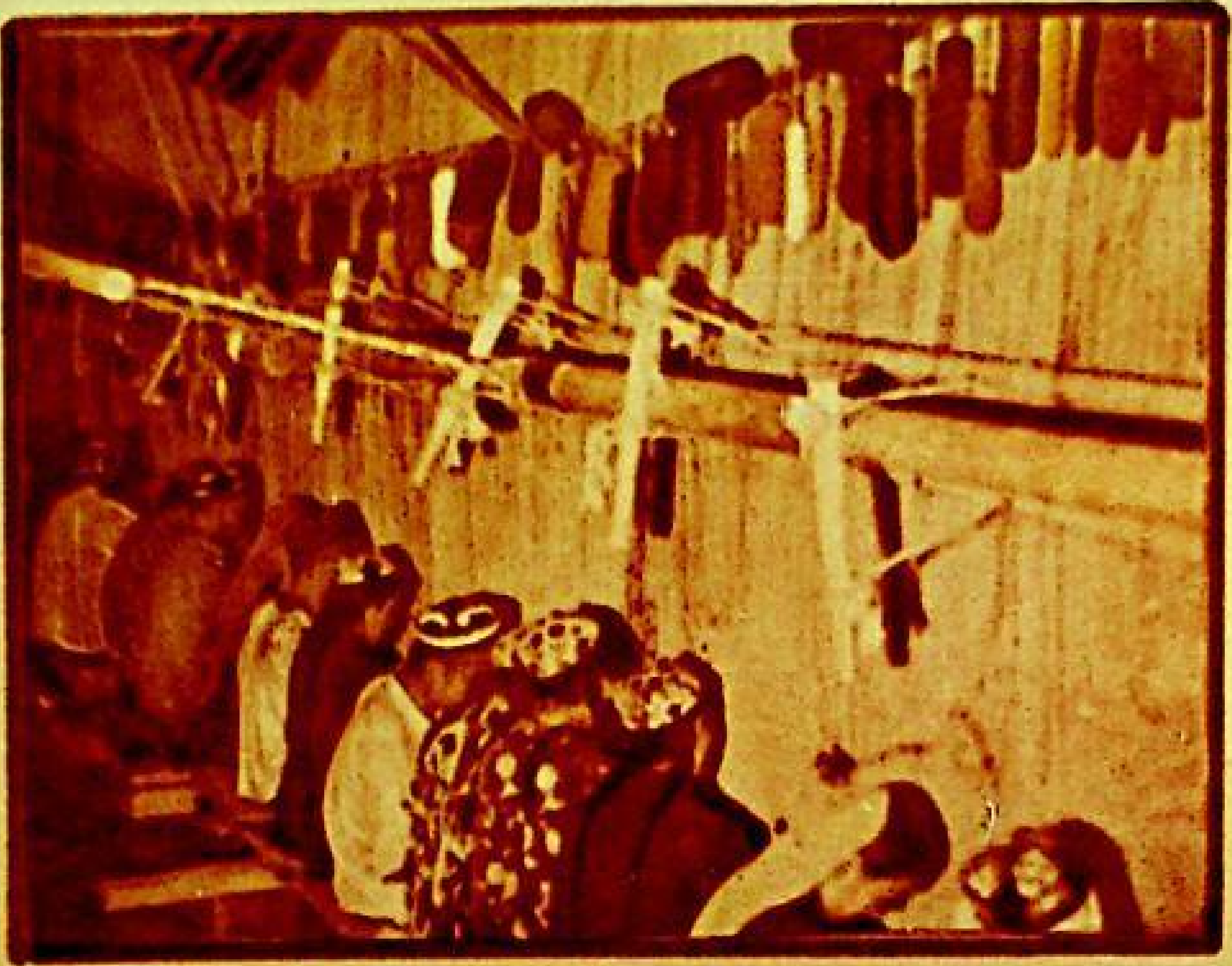

Tokuma tezgahı

توقۇلۇش ھالىتى

36 örnekle 100den fazla çeşidi dokunuyor. Millattan önceki VIII. yüzyılda Uyğur halıları Uy-nan piyasalarında çok ilgi çektiği tarihte malumdur

36 نۇسخىدا 100 دىن ئارتۇق تۈردە توقۇلىدۇ. VIII - ئەسىرلەردىلا دۇنيا بازارلىرىدا ئۇيغۇر گىلەملىرى ناھايىتى شۆھرەت قازانغانلىقى تارىخلاردىن مەلۇم.

A rare Khotan at HARMONY CARPETS
circle 202 on reader service card

Tokunmaşı gösterilmiş hazır "Banaris" örneği

توقۇلۇپ پۈتكەن «بانارىس» نۇسخىسى.

EASTERN TURKISTAN

ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

Kuş tüyüyle bezendirilmiş eyer

قوش پېيى ئىگەر - قوش پېيى بىلەن ياسىلغان

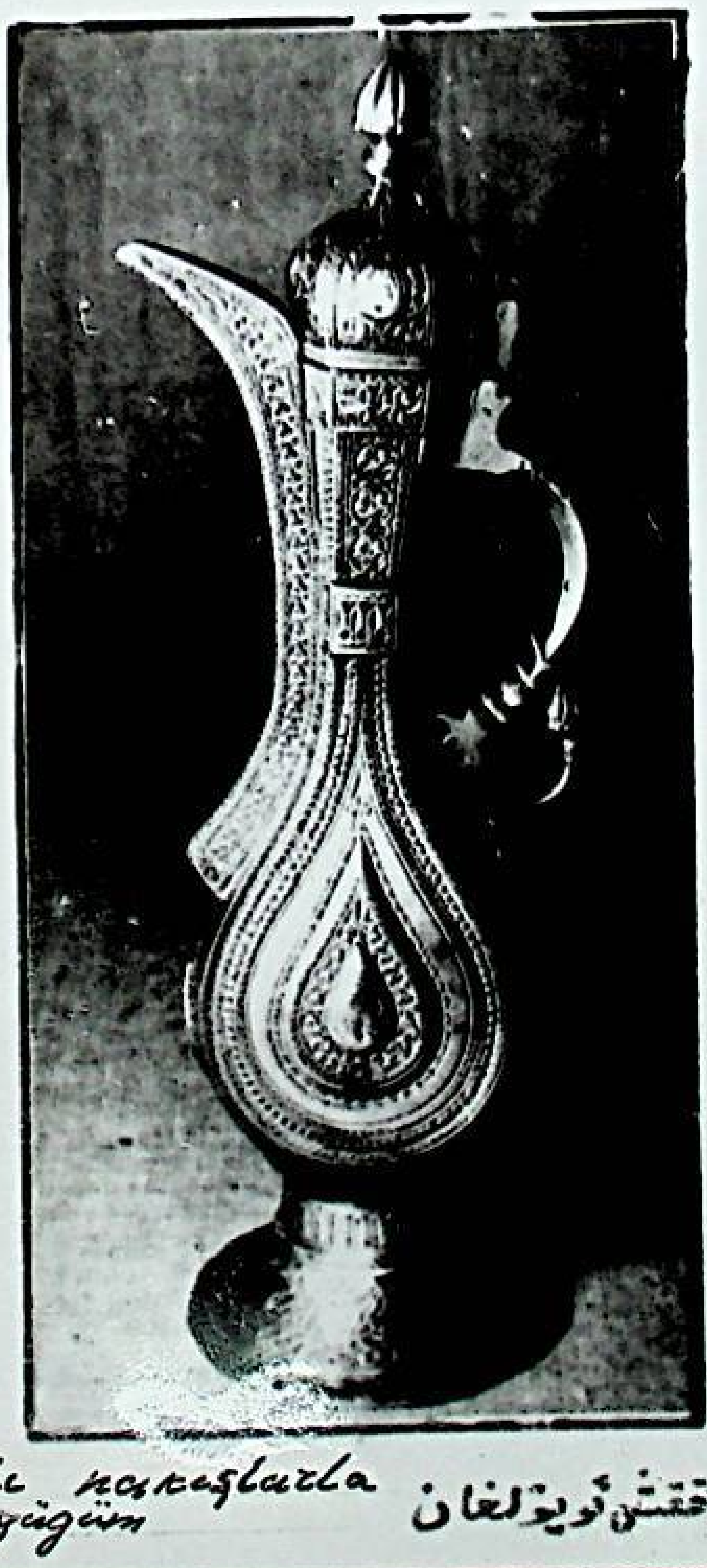

Yalancı sırmalı nakışlarla süslenmiş bakır güğüm

مىس ئاپتو - زەرنە قەقشى ئويۇلغان

شرقي تركستان — التركستان الشرقية

Türk millet-
lerinden
Uygurlar ilk
olarak yurt-
lanmış mil-
lettir. Uygur-
ların ünlu
şehirleri 5-6bin
yil önce yap-
ılmıştır.

تۈركى خەلقلىرى
ئىچىدە ئۇيغۇرلار
دەسلەپ ئولتۇراقلىشىپ
بىنا قۇرغان خەلق.
ئۇلارنىڭ مەشھۇر
ئىدىقۇت شەھىرى تو-
لىكىنى 5_6 ئەسىر
بىلەن بۇرۇن سېلىنغان

1) Imam Cafer Sadikin turbesi
Hotan, XI. yüzyil

1. ئىمام جەئفەر سادىق مازارى _ خوتەن XI ئەسىر

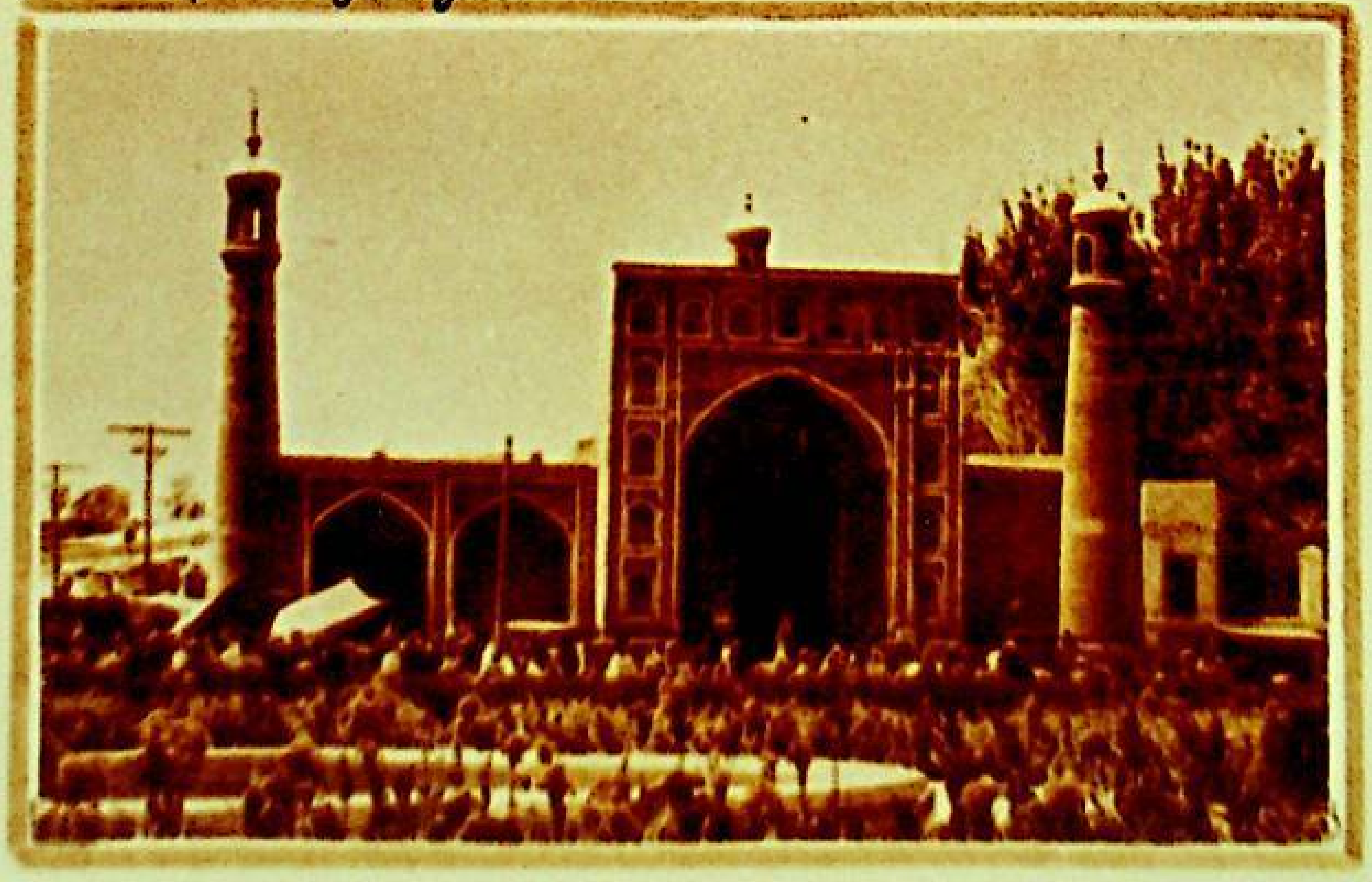

2) Metkar cami, Kaşkar,
XVIII. yüzyil

2. مەيتكار جامەسى _ قەشقەر
XVIII _ ئەسىر

EASTERH TURKISTAH

ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

التركستان الشرقية شرقی ترکستان

3) Turpan mina-
resi, 1773te
yapilmiştir.
Yüksekliği
73 metredir

3. تۇرپان مۇنارى-
1773. يىلى سېلىنغان
ئېگىزلىگى 73 مېتر.

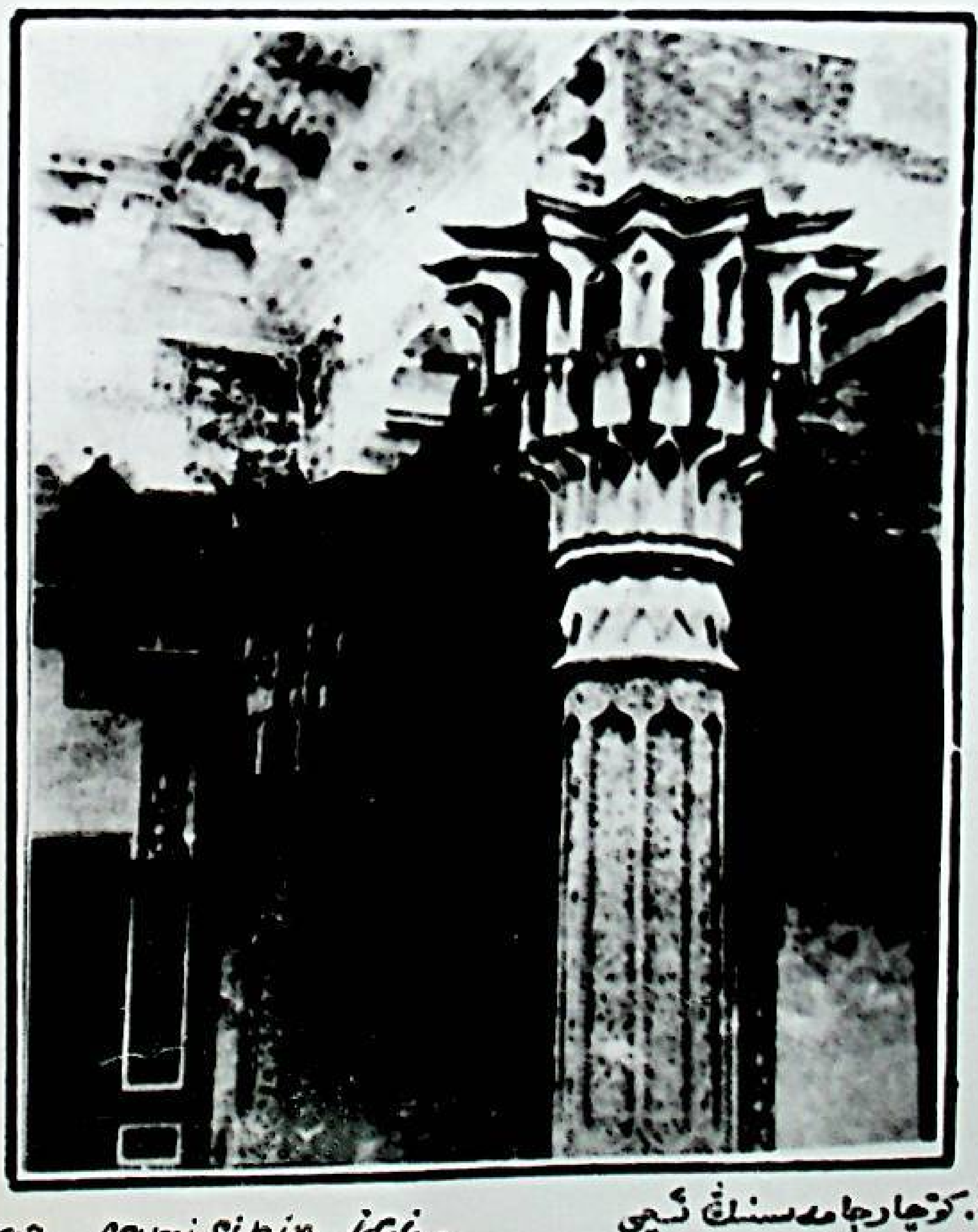

4) Kuçar camisinin içi.
XIX. yüzyıl.

4. كۇچار جامەسىنىڭ ئىچى
XIX - ئەسىر

EASTERN TURKISTAN

ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

شرقی ترکستان التركستان الشرقية

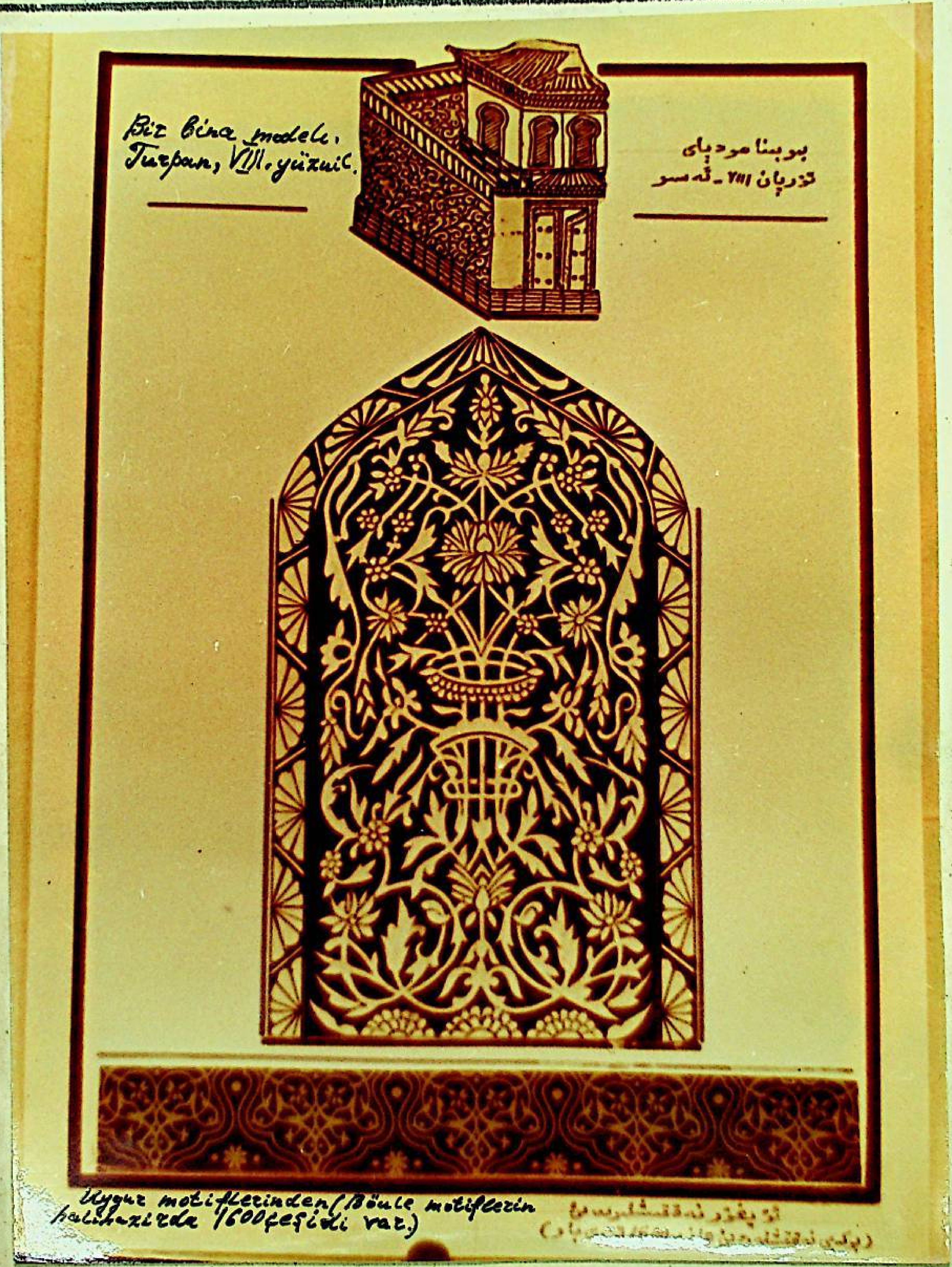

EASTERH TURKISTAH **ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН**

شرقى تركستان التركستان الشرقية

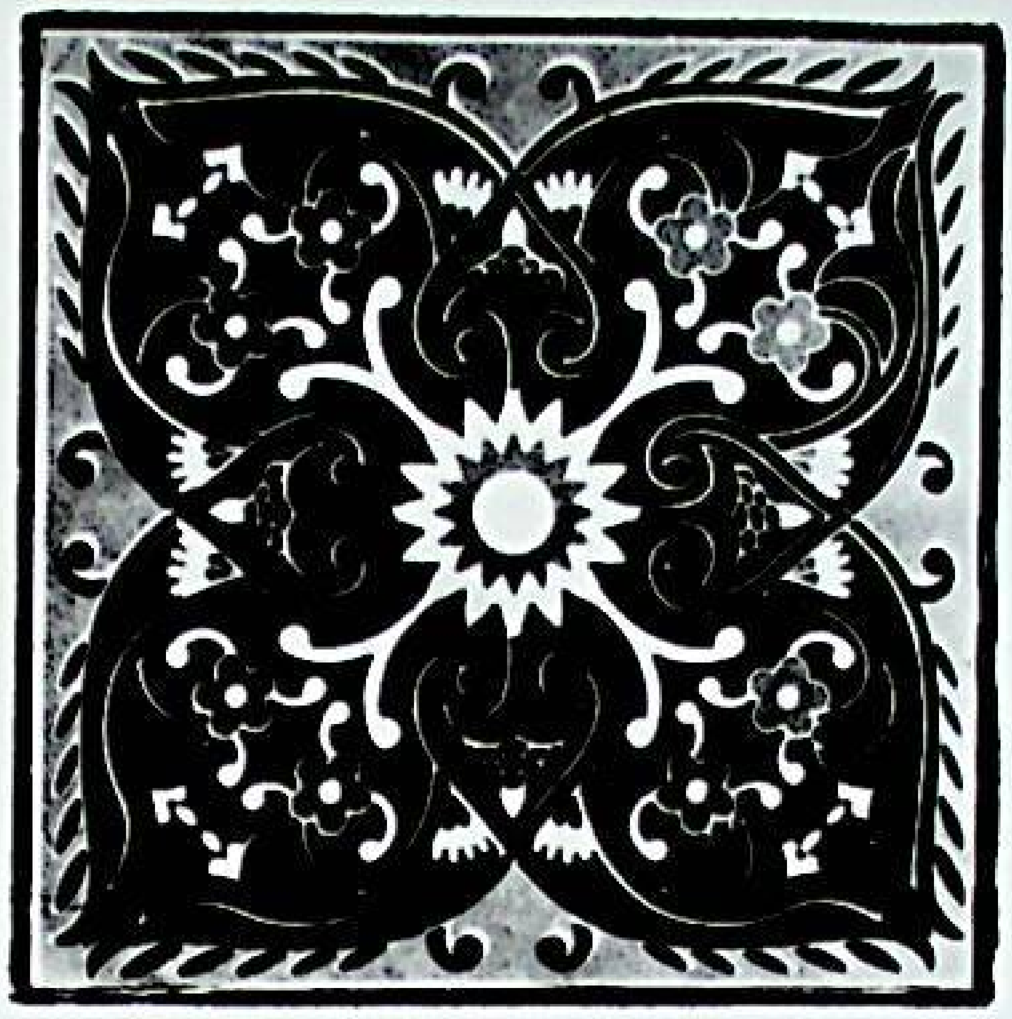

„Ekker" adli bir motif. «ئەخكەر» شەكىللىك نەقىش

Söğüt yaprağına benzer bir motif.

تال يوپۇرماق شەكلىدىكى نۇسخىلار.

EASTERN TURKISTAN ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

شرقی ترکستان التركستان الشرقية

EASTERH TURKISTAH **ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН**

شرقی ترکستان التركستان الشرقية

Uygur muzik aletleri. ئۇيغۇر موزىكىسىنىڭ چالغۇ ئەسۋاپلىرى

Kalun. Milattan evvel belliydi X. yüzyilda Abu Nasir Farabi mükemmelleştirmiştir. قالون ـ ميلادىيەدىن بۇرۇن بار ئىدى . X ـ ئەسىردە ئابۇ نەسىر فارابى تەرىپىدىن تاكامۇللاشتۇرۇلغان .

Bicak. En eski telli çalgılardan biridir.

غىجەك ـ ئەڭ قەدىمقى تارلىق چالغۇ

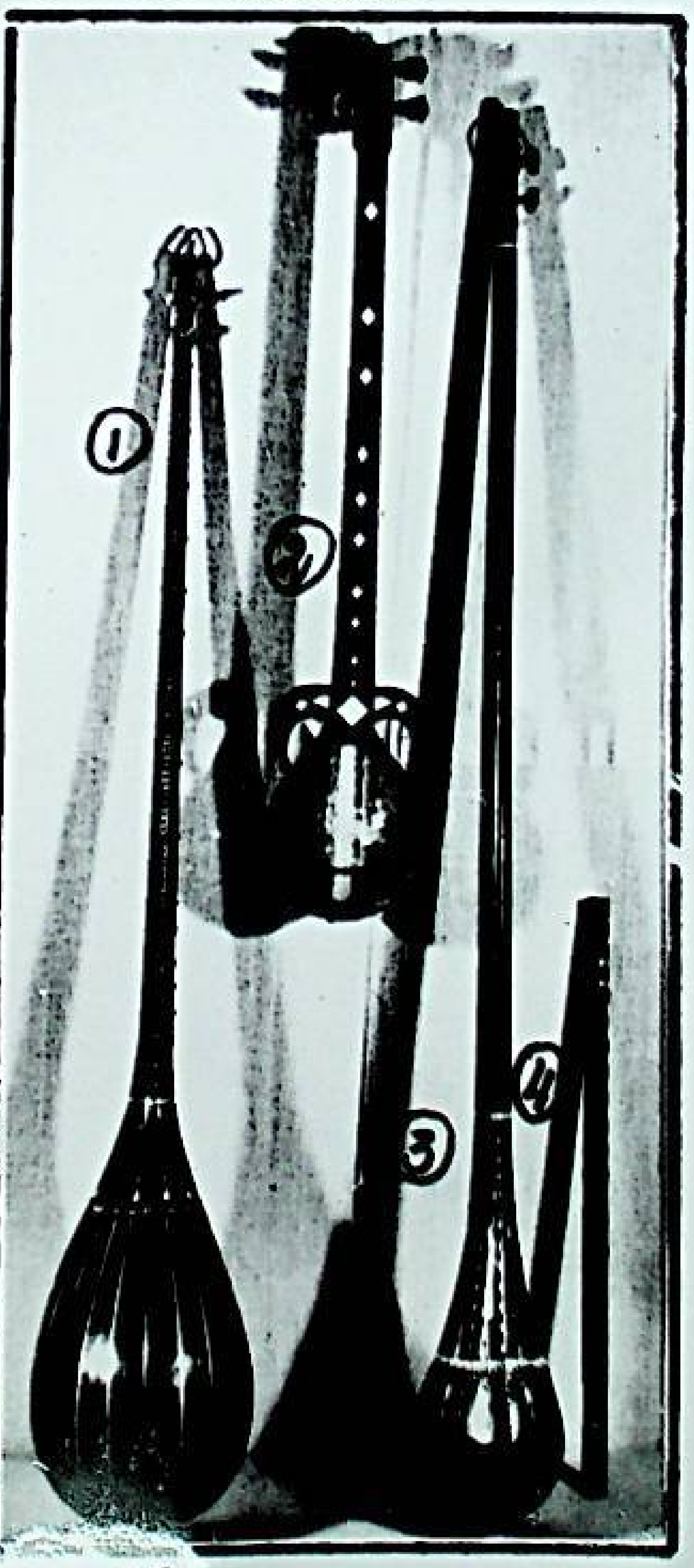

ئىسكىرىپكە
Keman.

1) Dutar (telli çaldi) 2) Ravap (Kaşkar ravabi XVI. yüzyil) 3) Tambur (demür telli çaldi) 4) Nay (nefesli çalgi).

1. دۇتار ـ ئىپەك تارلىق چالغۇ . 2 ـ راۋاپ ـ قەشقەر راۋابى (XVI ـ ئەسىر) 3. تەمبۇر ـ سىملىق چالغۇ 4 ـ نەي ـ پۈۋلەپ چېلىنىدىغان چالغۇ

EASTERH TURKISTAH

ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

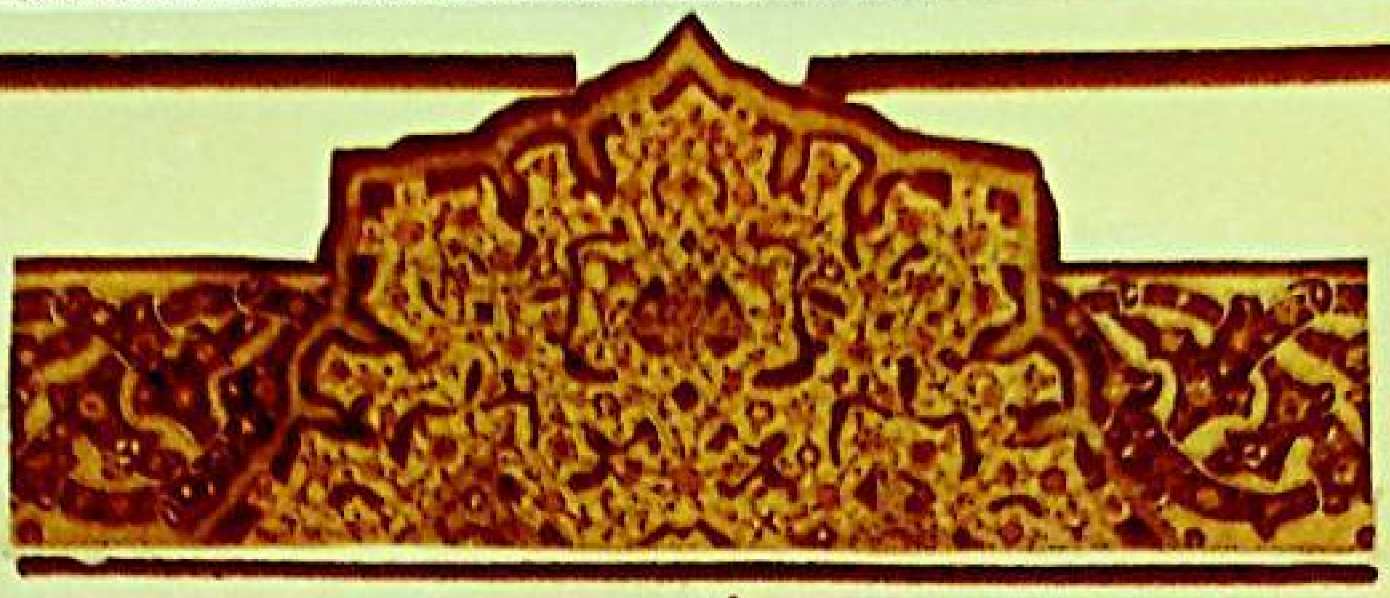

(1)

Kitaplara basi yapmak. كتاپلارنى هەل جەدۋەللەش

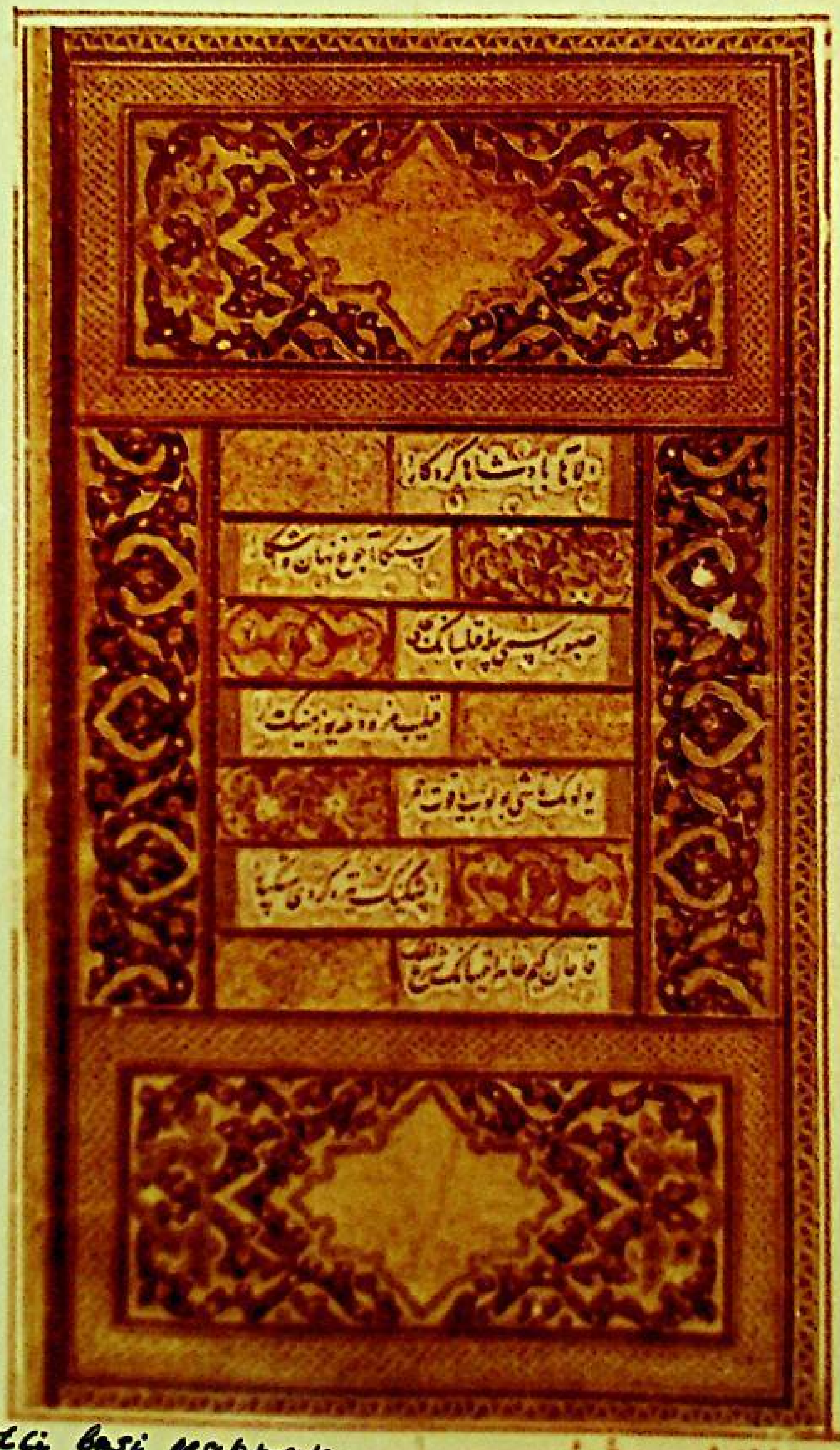

(2)

1) Şeritli basi yapmak.
2) Süsleme.

1. كاتالارا جەدۋەلى
2. زىننەتلەشتۈرۈش

شرقی ترکستان الترکستان الشرقیة

Kitaplardaxi resimler (taklitleri). XVI. yüzyil.

کتاپلاردکی سوروت

EASTERN TURKISTAN ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

شەرقى تۈركىستان — التركستان الشرقية

Uygur yazılı eserleri

ئۇيغۇر يېزىقلىرى:

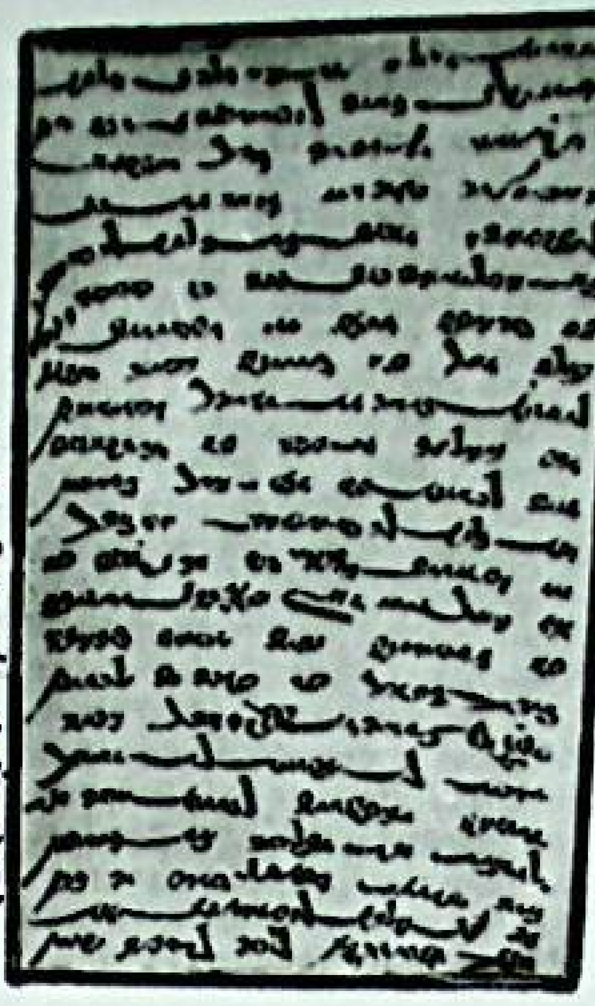

2. ئۇيغۇر يېزىقى ۷-ئەسىردىن XVIII-ئەسىرگىچە

2) Uygur yazısı (Milattan önceki V. yüzyıldan XVIII. asra kadar).

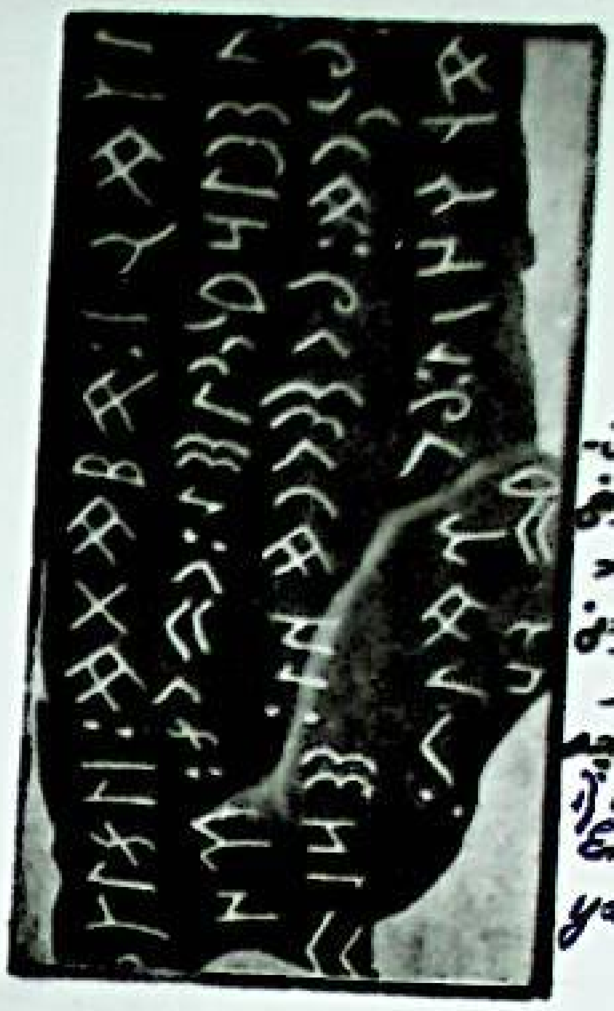

1. ئورخۇن-يېنسەي يېزىقى قىلىلغاندىن ۰۱-ئەسىردىن X-ئەسىرگىچە

1) Orhun-Enisey yazısı.

3) Arap yazısı (X. yüzyıldan günümüze kadar).

3. ئەرەپ يېزىقى X-ئەسىردىن ھازىرغىچە

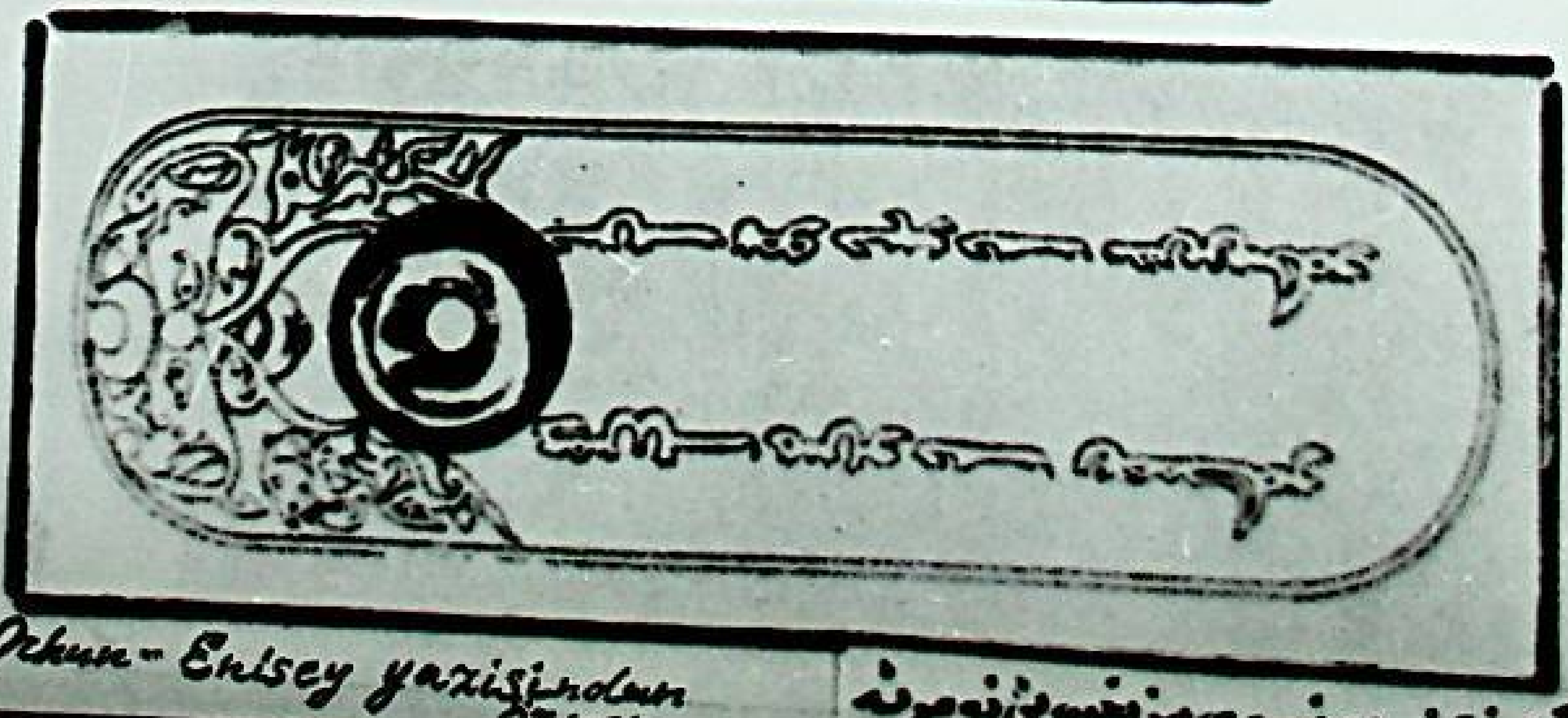

Orhun-Enisey yazısından örnek.

ئورخۇن-يەنسەي يېزىقىدىن نەمۇنە

EASTERN TURKISTAN

ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

شرقی ترکستان — التركستان الشرقية

Uygur halk (milli) sanati.

ئۇيغۇرخەلق سەنئىتى

Timbal ve zurna çalmak.

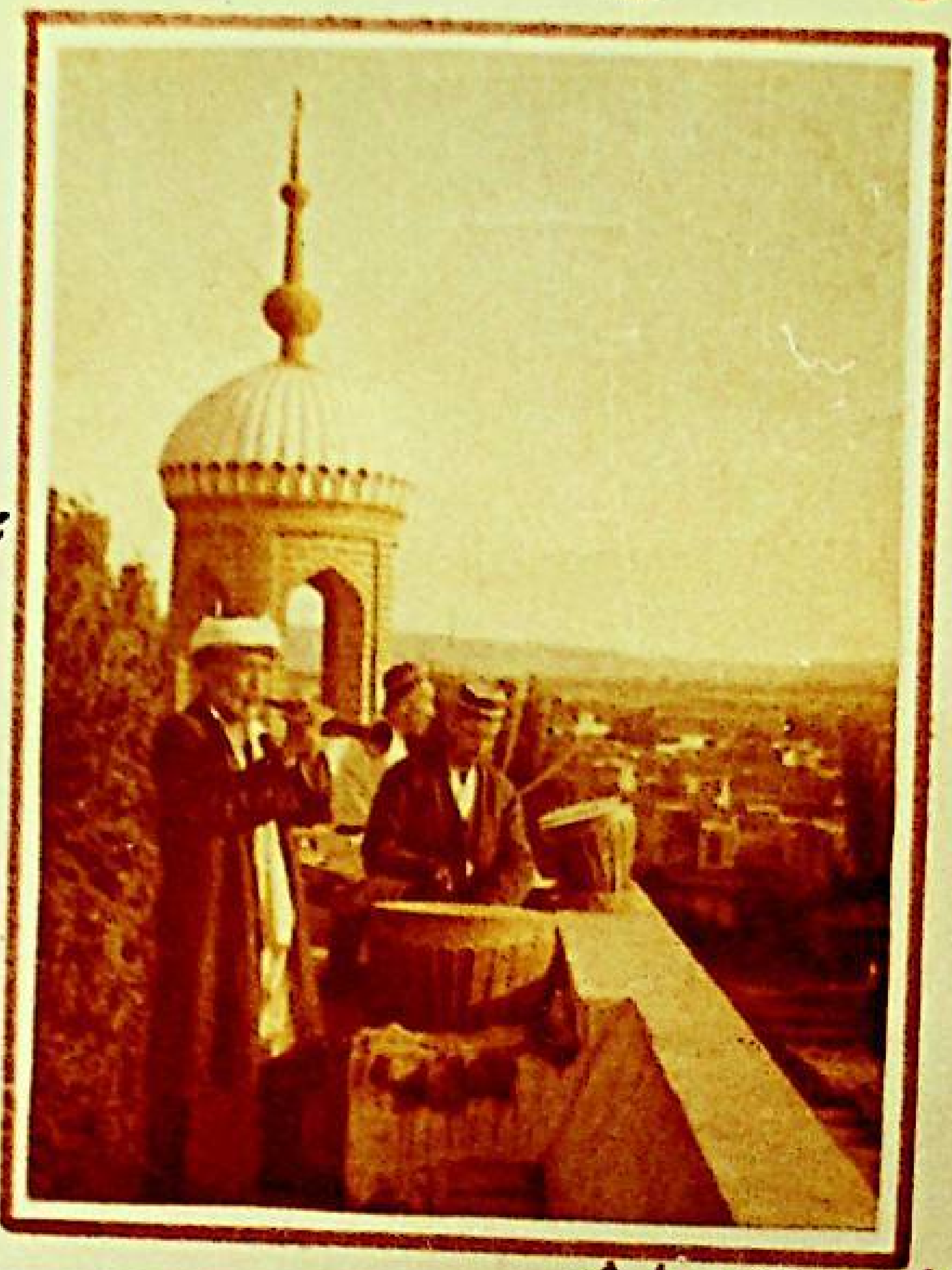

ناغرا سۇناي چېلىش

Timbal refakatindeki "Şadiyne" oyunu. Yarkent şehri, 1950 yıl.

ناغرغا ئويناليدىغان [illegible]
[illegible]

EASTERH TURKISTAH

ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

شرقی ترکستان   التركستان الشرقية

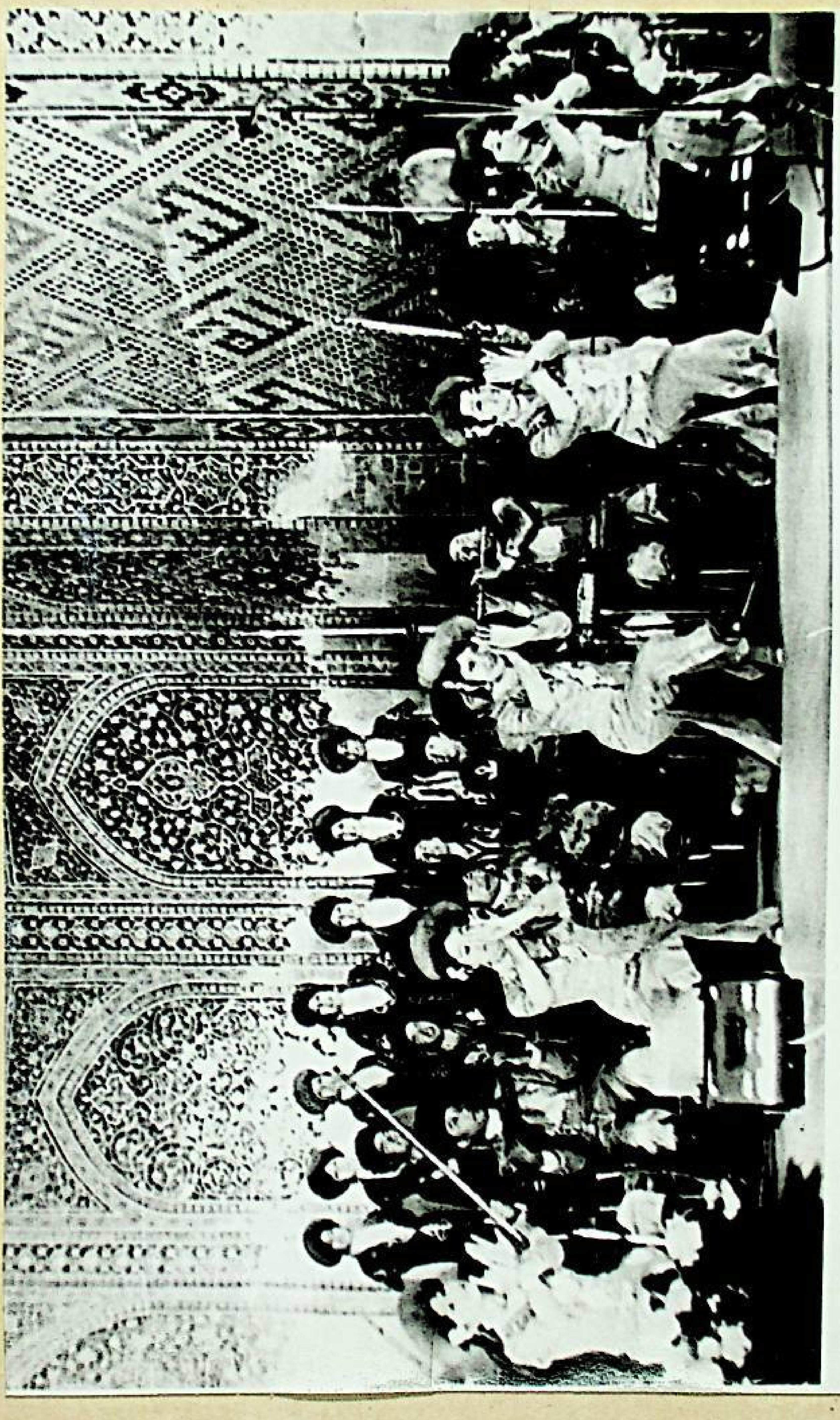

بوگونكی يېڭی ئويغور مللی
سەنئەتىدىن بىر كورونوش

Çağdaş yeni Uygur milli
sanatinden bir görünüş

EASTERH TURKISTAH   ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

شرقی ترکستان — التركستان الشرقية

Buyuk Uygur devleti Idikutun şanli hanlarindan (padişahlarindan) biri Alp Arslan han. X yüzyil, Turpan.

بيۈك ئۇيغۇر ئىدىقۇت دولىتىنىڭ شۆھرەتلىك خانلىرىدىن بىرى - ئالپ ئارسلانخان . X - ئەسىر ، تۇرپان .

EASTERH TURKISTAH

ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

التركستان الشرقيّة　　　　شرقى تركستان

Milli kahramanlarimizin tarihindan:

مىللى قەھرىمانلىرىمىز تارىخىدىن :

Iperhan – 1760ta Mancu ve Çin istilacilari aleyhindeki vatan savaşinin fedaisi olmuştur.

ئىپارخان – مانجۇر-خىتاي باسقۇنچىلىقىغا قارشى 1760-يىلدىكى ۋەتەن ئۇرۇشىنىڭ قەھرىمانى.

EASTERH TURKISTAH　　　　ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

شرقی ترکستان — التركستان الشرقية

مىللى قەھرىمانلىرىمىز تارىخىدىن:

Sadir Palvan – Uygur milli kahrimani, 1860. yil.

سادىر پالۋان – ئۇيغۇر مىللى قەھرىمانى . 1860 - يىل .

EASTERH TURKISTAH

ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

شرقی ترکستان — التركستان الشرقية

Čeni Batur - 1944 teki milli mücadele kahramani.

غىنى باتۇر -
1944 - يىلدىكى مىللى كۆرەشنىڭ
قەھرىمانى

EASTERH TURKISTAH — ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

شرقی ترکستان الترکستان الشرقیة

Doğu Türkistan Bağımsız İslam Cumhuriyetinin devlet arması. Kaşkar, 1933 yıl

شەرقى تۈركىستان ئىستىقلال ئىسلام جۇمھۇرىيىتىنىڭ دۆلەت گېربى. تەخمىنەن .1933- يىل.

Doğu Türkistan Bağımsız İslam Cumhuriyeti icra komitesinin üyeleri Kaşkar, 1933. yıl

شەرقى تۈركىستان ئىستىقلال ئىسلام جۇمھۇرىيىتى [illegible] ئەزالىرى. تەخمىنەن .1933- يىل

EASTERH TURKISTAH **ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН**

شرقی ترکستان التركستان الشرقية

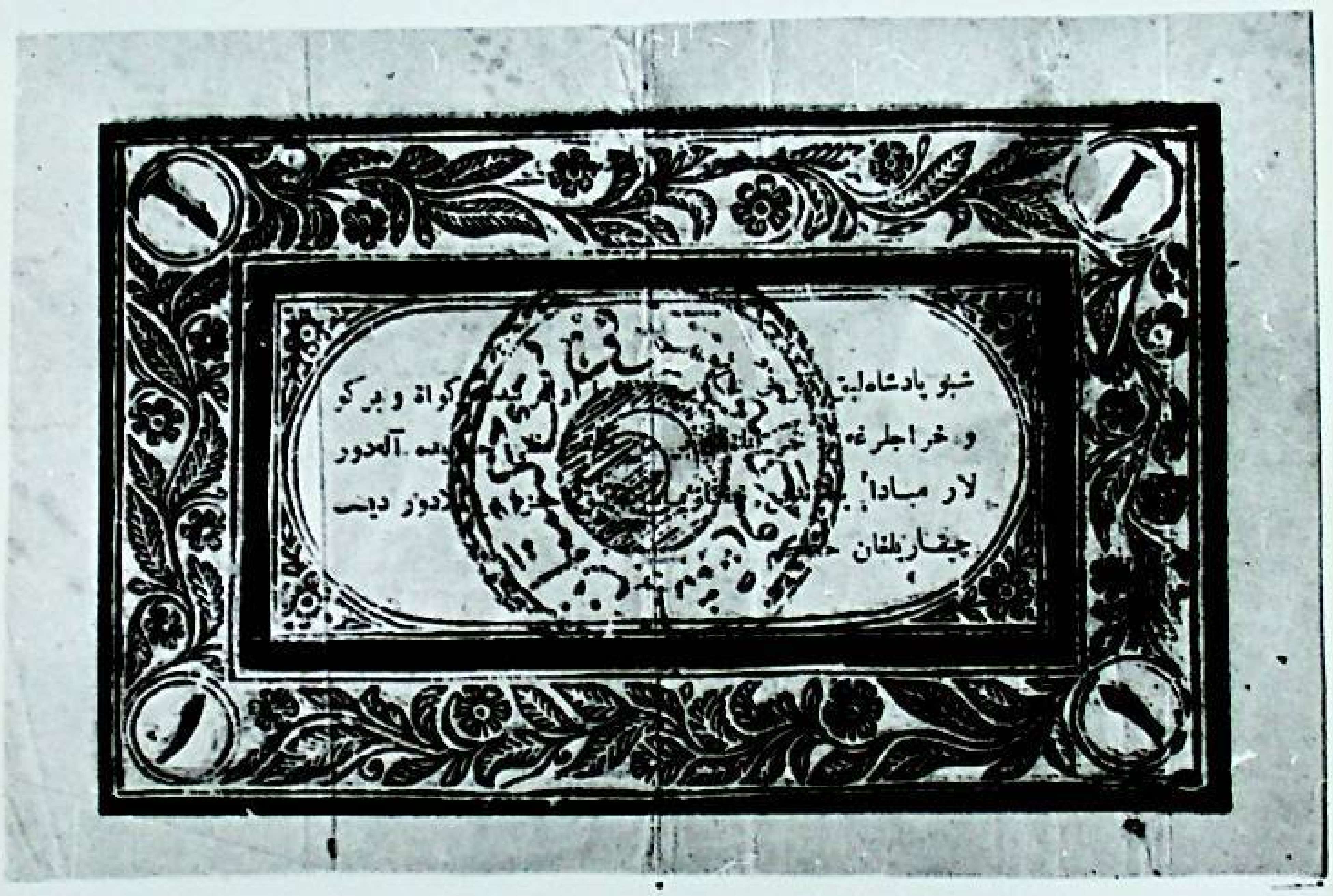

Doğu Türkistan Bagımsız İslam Cumhuriyeti'nin devlet parası.
Kaşkar, 1933. yıl.

شەرقىي تۈركىستان ئىستىقلال ئىسلام جۇمھۇرىيىتى دۆلەت پۇلى.
قەشقەر. 1933 -يىل.

EASTERH TURKISTAH

BOCTOЧНЫЙ TYPKECTAH

شەرقى تۈركىستان

التركستان الشرقية

دەۋران رئيس احمد افندم جنابلارنينك چوچەك ئيدارە خادملارى بيلان تۇشكان
رەسىم خاتىرەسى 1948 ى /1

Doğu Türkistan bağımsız Cumhuriyeti Tarbagatay İli (vilâyeti) yetkilileri hükümet başbakanı Ahmetcan kasımı ile beraber görünüyor. Çöğüçek. 1948. yıl.

شەرقى تۈركىستان مستقل جمهوريتى تاربااغاتاي ۋىلايەت خادملارىنينك
حكومت رئيسى ئەحمەتجان قاسمى بيلەن چۈشكەن سۈرەتى. چۆچەك
1948 يىل

EASTERN TURKISTAN

ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

التركستان الشرقية　شرقی ترکستان

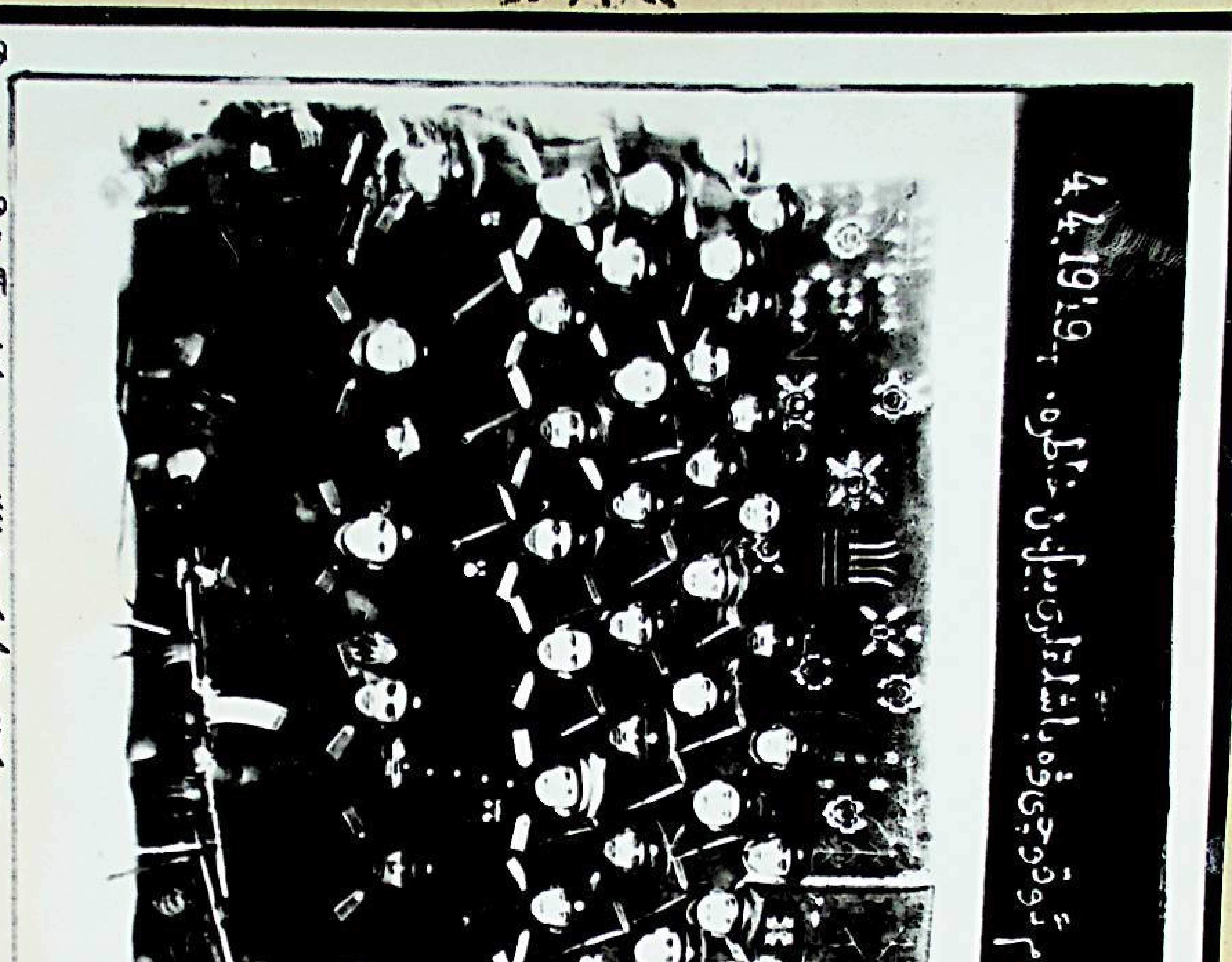

Reyzinci Doğu Türkistanin milli mudafaa ordusu subaylarindan bir grup.

EASTERH TURKISTAH

ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

شرقی ترکستان التركستان الشرقية

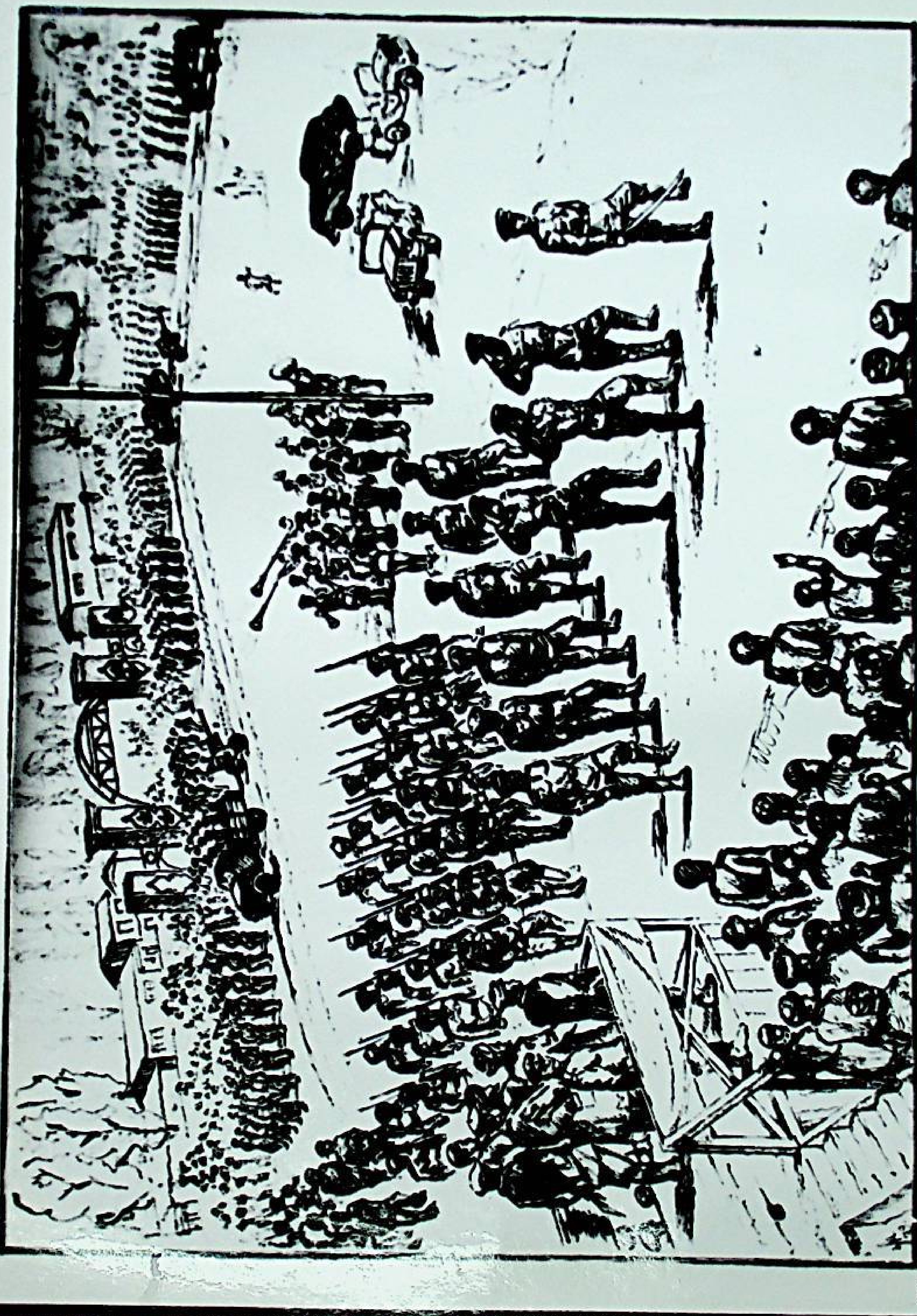

Devrimci Doğu Türkistanın ulusal savunma Ordusu ... Gulca şehri, 1945. yıl.

EASTERH TURKISTAH

ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

شرقی ترکستان التركستان الشرقية

EASTERH TURKISTAH

ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

شرقی ترکستان التركستان الشرقية

Doğu Türkistanin devrimci gençler teşkilatinin üyelik cüzdani ve rozeti, 1946 yil.

EASTERH TURKISTAH

ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

شرقی ترکستان التركستان الشرقية

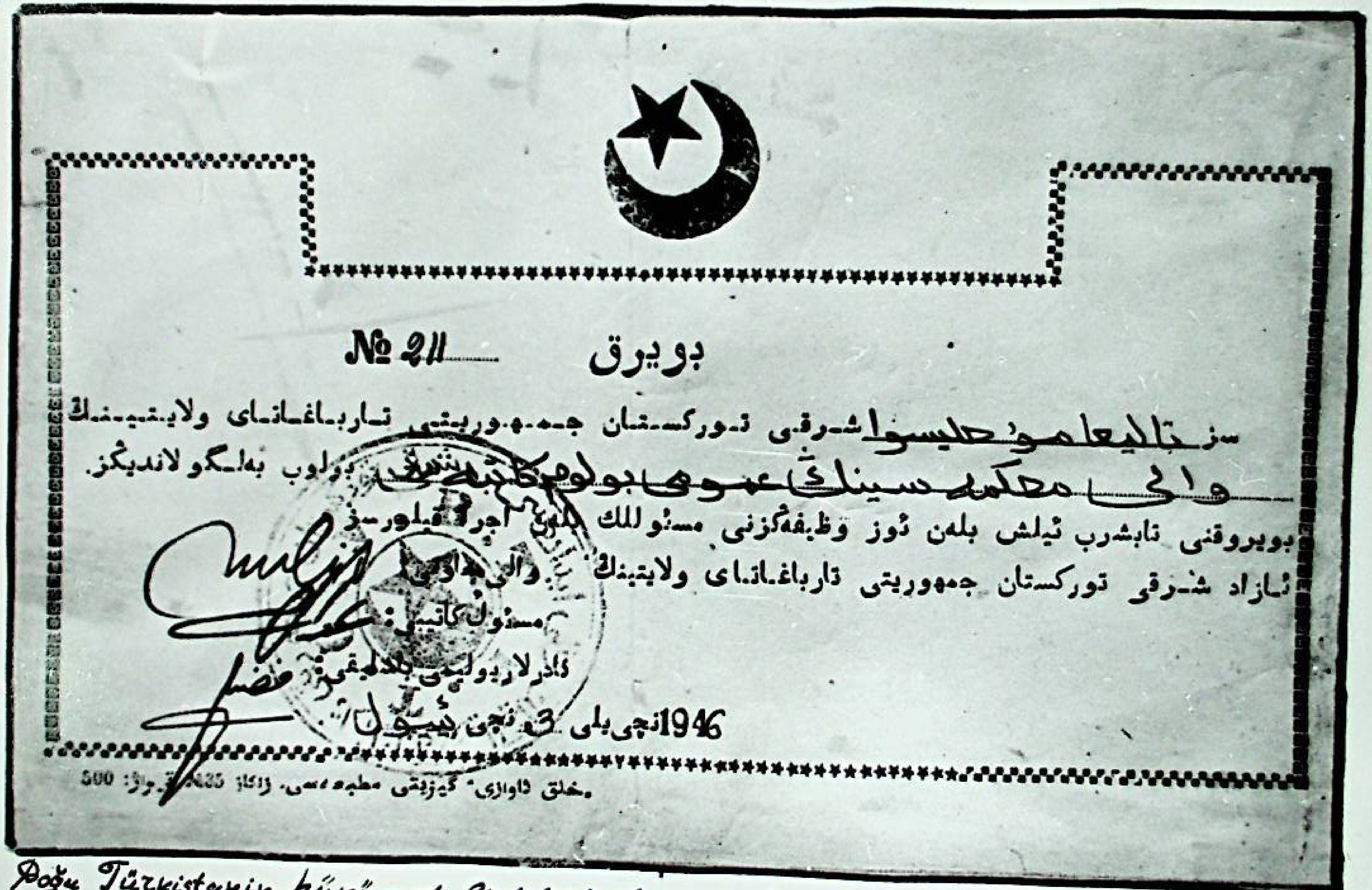

№ 21

بويرق

شرقى توركستان جمهوريتى ئاربا‌غاتاى ولايتينىڭ
والى مەھكەمەسى بولوب بەلگولاندىڭىز.
بويروقنى تابشرب ئيلش بلەن ئوز وظيفەڭىزنى مسئوللك بلەن اجرا قيلورسز
ئازاد شرقى توركستان جمهوريتى ئارباغاتاى ولايتينىڭ
والى :
مسئول كاتيبى :
كادرلار بولیمی باشلیقی :
1946 انچى يلى 3 نچى [illegible]

خلق ئاوازى گېزيتى مطبعەسى. زاكاز . تيراژ: 500

Doğu Türkistanın hükümet âmirlerinden bir örnek. Çöçüçek şehri, 1946. yıl

شەرقى تۈركىستان ھۆكۈمەت بۇيرۇغىسىدىن بىر نەمۇنە. چۆچەك. 1946-يىل.

EASTERH TURKISTAH

ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

شرقی ترکستان — الترکستان الشرقیه

Çinin getirdiği zulüm ve facialardan:

ختاينىڭ زۇلۇم ۋە پاجىئەلىرىدىن :

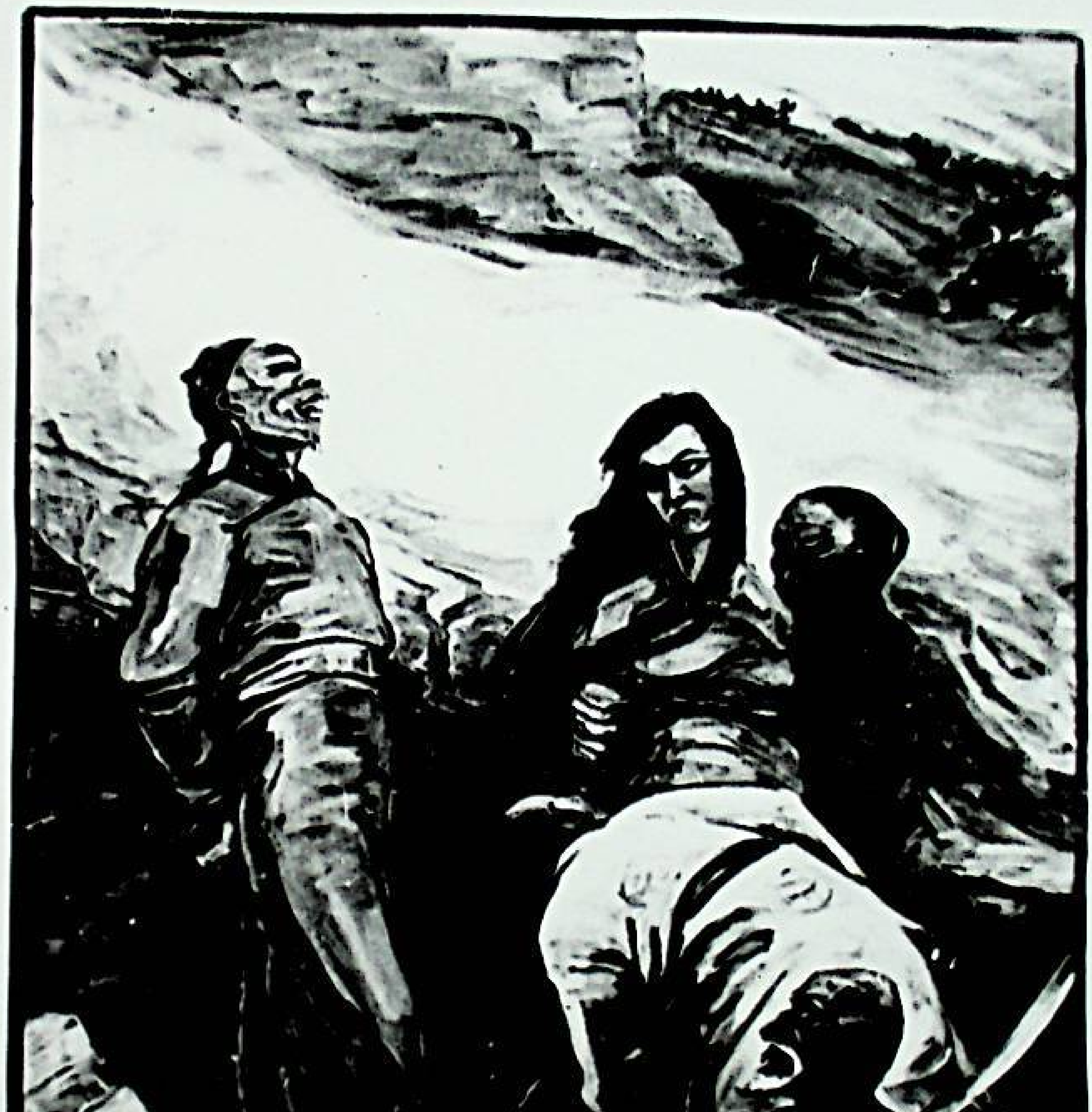

Uygur halkinin yurtsever kizi Nazgumun darağacina çekilmesi. Gulca şehri, 1828. yil.

ئۇيغۇر خەلقىنىڭ ... ۋەر قىزى نازۇگۇمنىڭ دارغا ئېسىلىشى . غۇلجا . 1828 - يىل .

EASTERH TURKISTAH

ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

شەرقى تۈركستان التركستان الشرقية

Çinin getirdiği zulüm ve facialardan

ختاينىڭ زۇلۇم ۋە
فاجىئەلەردىن

Çeşitli işkencelerle öldü-
rülüp kuyulara bırakıl-
mış esirlerin cesetleri,
Gulca şehri, 1944. yıl.

ھەرخىل قىناشلار بىلەن ئۆلتۈرۈلۈپ
قۇدۇقلارغا تاشلانغان مەھبۇسلارنىڭ
جەسەتلىرى. غۇلجا شەھرى، 1944-يىل.

EASTERH TURKISTAH

ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

التركستان الشرقية شرقی ترکستان

Doğu Türkistan

(Kısa tarihî ve coğrafî bilgi)

Kadim Türk ve Arap kaynaklarında Türkistan
(Uyğurya), İran kaynaklarında Turan, Çin
kaynaklarında Batı ya Sinszyan (yeni arazi),
Hint ve İngiliz kaynaklarında Çayn-Türkistan
adlandırılan bugünkü Doğu Türkistan Merkezi
Asyada yerleşmiştir. Bu arazının toplam yüz-
ölçümü 1 milyon 710 bin kilometre karedir, ken-
disi de batıda Sovyet Orta Asyası ve Kazakistanla,
kuzeyde Moğolistanla, doğuda Çinle, güneyde Hin-
distanla, Tibetle ve Afganistanla sınırdaştır.
Nüfusu başlıca olarak Uygurlardan ve Kazak-
lardan, Kırgızlardan, Tatarlardan ibarettir, toplam
sayısı da 10 milyondan fazladır. Burada hem de
150 bine kadar Moğollar, 50 binden fazla
Tunganlar ve başka küçük milletler yaşamak-
tadır. Bunların hepsi on iki ile (bölgeye),
yetmiş üç kazaya, altı yüzden fazla ilçeye
(mıntakaya) merkezlenmiştir ve çiftçilikle, hay-
vancılıkla, ticaretle meşguldür. Doğu Türkistan
değerli yeraltı servetlerine sahiptir. Bu toprak-
larda petrol, uranyum, volfram, altın, elmas,
gümüş ve kömür istokları çok boldur. Bu
bereketli ülkede çeşitli buğdaygiller yetiştiriliyor,
pamuk, kenevir, kara hardal kibi bitkiler üretiliyor.
Doğu Türkistan en kadim meyvacılık bolgelerinden
bilidir.

Doğu Türkistanın kadim, yerli ve en sayısı çok
ulusu Uygurlardır. Avrupalılar Hünler, Çinliler
Şung-nu adlandıran millet şu Uygurlardır işte.
Bu ulusun bir kısmı artık Milattan önceki
üçüncü-ikinci yüzyıllarda yurtlanmıştır ve
şehirciliği, heykelcilik sanatını, halıcılığı, yüz
çeşitli kumaş imal etmeği ve başkalarını biliyordu
Üretimin bu çeşitli dalları gelişmenin en yüksek
seviyesine varmıştır. Bunun için de Uygurların
ilk olarak Doğu ile Batının arasında ticaret
yolunu açtığı bir tesadüf değildir.

EASTERH TURKISTAH ВОСТОЧНЫЙ ТУРКЕСТАН

DOĞU TÜRKİSTAN